

Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

Паламар Ярина Романівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

УДК 354.5

(індекс)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Аналіз та оцінка стану і перспектив соціально-економічного розвитку
Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області
(назва роботи)

Публічне управління та адміністрування

(назва освітньої програми)

281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник Гречаник Богдан Васильович, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

**Івано-Франківськ
2023**

АНОТАЦІЯ

Паламар Я. Р. Аналіз та оцінка стану і перспектив соціально-економічного розвитку Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області. – Рукопис.

Магістерська робота за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Івано-Франківськ, 2023.

У магістерській роботі досліджено аналіз та оцінка соціально-економічного розвитку Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області. Використано методи статистичного, порівняльного та факторного аналізу для виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз розвитку територіальної громади.

Визначено основні напрями дослідження, що включають демографічну ситуацію, рівень життя населення, фінансове забезпечення місцевого бюджету, екологічний стан, інфраструктурний розвиток. На основі отриманих результатів описано сценарії щодо підвищення ефективності соціально-економічного розвитку, а також визначено пріоритетні цілі та завдання.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, територіальна громада, SWOT-аналіз, підвищення ефективності громади.

ABSTRACT

Palamar Y.R. Analysis and evaluation of the state and prospects of socio-economic development of the Trostyanets village council of the Stryi district of the Lviv region. - Manuscript.

Master's thesis on specialty 281 "Public management and administration". Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. Ivano-Frankivsk, 2023.

The analysis and evaluation of the socio-economic development of the Trostyanets rural council of the Stryi district of the Lviv region was investigated in the master's thesis. Methods of statistical, comparative and factor analysis were used to identify strengths and weaknesses, opportunities and threats to the development of the territorial community.

The main areas of research, including the demographic situation, the standard of living of the population, the financial support of the local budget, the environmental condition, and infrastructure development, have been identified. Based on the obtained results, scenarios for increasing the efficiency of socio-economic development are described, and priority goals and tasks are also defined.

Keywords: socio-economic development, territorial community, SWOT analysis, community efficiency improvement.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	8
1.1 Поняття та сутність соціально-економічного розвитку територіальної громади.....	8
1.2 Фактори та умови соціально-економічного розвитку територіальної громади.....	15
1.3 Методи аналізу та оцінки стану перспектив соціально-економічного розвитку територіальної громади.....	20
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТРОСТЯНЕЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	26
2.1 Характеристика територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області	26
2.2 Аналіз соціально-економічного розвитку територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області..	35
2.3 Оцінка перспектив соціально-економічного розвитку територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за результатами проведення допомогою SWOT-аналізу	47
РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТРОСТЯНЕЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	59
3.1 Оцінка очікуваних сценаріїв щодо підвищення ефективності соціально- економічного розвитку Тростянецької сільської ради.....	59
3.2 Визначення пріоритетних цілей та завдань соціально-економічного розвитку Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області	71
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми. Територіальна громада є основною одиницею соціального управління окремих територій, яка має власні ресурси, потенціал та конкурентні переваги для забезпечення якості життя населення. Соціально-економічний розвиток територіальної громади залежить від багатьох факторів, таких як рівень децентралізації та фінансової автономії громади, здатність громади вирішувати питання місцевого значення та задовольняти потреби населення, ступінь участі громадян, бізнесу та влади у спільній діяльності, спрямованій на розвиток громади, наявність ефективного податкового механізму, що стимулює економічну активність та соціальну відповідальність, розробка та реалізація стратегії розвитку громади, яка враховує її місію, цілі, пріоритети та індикатори.

Тростянецька територіальна громада є однією з об'єднаних територіальних громад, яка була створена в 2015 році в рамках реформи адміністративно-територіального устрою України. Громада складається з 17 сіл, які розташовані на площі 13,8 тис. га та налічують 8,08 тис. жителів. Громада має розвинену сільськогосподарську та лісову галузі, а також перспективи розвитку туризму, оскільки знаходиться в мальовничій природній зоні Карпатського регіону. Аналіз та оцінка стану і перспектив соціально-економічного розвитку Тростянецької територіальної громади дозволить виявити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, проблеми та потреби громади, а також запропонувати шляхи їх вирішення та використання. Також це допоможе визначити стратегічні напрямки та пріоритети розвитку громади, а також розробити план (програму) соціально-економічного розвитку громади на середньостроковий та довгостроковий періоди.

Таким чином, тема до магістерської роботи є актуальною та важливою для наукового дослідження та практичного застосування, оскільки вона стосується одного з ключових аспектів реформування та модернізації української держави - розвитку територіальних громад.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Тема дослідження є актуальною та важливою, оскільки соціально-економічний розвиток громади впливає на якість життя населення, ефективність використання ресурсів, забезпечення сталості та конкурентоспроможності території. Аналіз та оцінка стану і перспектив соціально-економічного розвитку громади дозволяє виявити сильні і слабкі сторони, можливості та загрози, визначити пріоритетні напрями та заходи для підвищення рівня розвитку, а також оцінити ефективність реалізації стратегічних цілей та програм. Такий аналіз є необхідним для формування та реалізації довгострокової візії розвитку громади, залучення інвестицій, партнерства та співпраці з іншими суб'єктами регіональної політики.

Тема дослідження є науково новою та практично значущою, оскільки вона передбачає застосування сучасних методів та інструментів аналізу та оцінки соціально-економічного розвитку громади, зокрема комплексного підходу, системного аналізу, SWOT-аналізу, індексного методу, балансової моделі, сценарного планування тощо. Такі методи та інструменти дозволяють отримати об'єктивну, повну та глибоку картину стану і перспектив соціально-економічного розвитку громади, врахувати вплив різних факторів, визначити оптимальні варіанти розвитку, а також встановити критерії та показники для моніторингу та оцінки результатів. Такий аналіз є корисним для підтримки прийняття рішень, планування та управління соціально-економічним розвитком громади на різних рівнях.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності соціально-економічного розвитку Тростянецької територіальної громади на основі комплексного аналізу її ресурсів, потенціалу, конкурентних переваг, проблем та потреб, а також врахування національних та регіональних особливостей, стратегічних напрямків та пріоритетів розвитку.

Для досягнення мети роботи було окреслено та вирішено такі **завдання**:

- визначено основні поняття та сутність соціально-економічного розвитку територіальної громади;
- класифіковано фактори та умови соціально-економічного розвитку територіальної громади;
- охарактеризовано основні методи аналізу та оцінювання стану перспектив соціально-економічного розвитку територіальної громади;
- наведено загальну характеристику територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області
- проведено аналіз соціально-економічного розвитку територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області
- проведено SWOT-аналіз соціально-економічного розвитку територіальної громади Тростянецької сільської ради з метою визначення перспектив його подальшого розвитку;
- розглянуто можливі сценарії щодо підвищення ефективності соціально-економічного розвитку Тростянецької сільської ради;
- визначено пріоритетні цілі та завдання соціально-економічного розвитку Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області

Об'єкт дослідження – управління процесами соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Предмет дослідження – теоретико-прикладні засади управління процесами соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались наступні методи:

- метод теоретичного узагальнення – для уточнення трактування поняття територіальна громада;

- монографічний – при вивченні досвіду та особливостей формування регіональної стратегії та механізмів структурно - інвестиційних перетворень;

- аналізу і синтезу – при дослідженні сучасного стану та тенденцій розвитку діяльності в регіонах;

- теоретичного узагальнення та порівняння- при теоретичному узагальненні та формулюванні висновків;
- економічного аналізу- для здійснення аналізу впливу діяльності на соціально-економічний розвиток регіону;
- структурно-логічний- для виявлення взаємозв'язків між елементами механізму реалізації регіональної стратегії,
- графічної інтерпретації - при обробці статистичних даних, їх відображення у вигляді рисунків і діаграм.

Новизна отриманих результатів. Сформовано цілі, завдання, показники, для реалізації стратегії розвитку громади, а також розроблено механізми моніторингу та оцінки ефективності її виконання.

Практичне значення одержаних результатів можуть бути використані для підтримки прийняття рішень, планування та управління соціально-економічним розвитком громади на різних рівнях, зокрема органами місцевого самоврядування, підприємствами, громадськими організаціями, науковими установами та іншими зацікавленими сторонами. Одержані результати можуть сприяти підвищенню рівня життя населення, ефективності використання ресурсів, забезпеченню сталості та конкурентоспроможності території, а також розвитку партнерства та співпраці між різними суб'єктами регіональної політики. А ще результати можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень та експертних оцінок у сфері соціально-економічного розвитку громади, а також для розробки та впровадження інноваційних проектів та програм.

Структура роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 84 сторінок, з яких 78 сторінок – основний текст. Список використаних джерел містить 53 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1.1 Поняття та сутність соціально-економічного розвитку територіальної громади

Розвиток – є важливою передумовою ефективності функціонування вітчизняних підприємств, суттєвою перевагою у конкурентній боротьбі і запорукою успіху, а ринкове середовище його функціонування є відображенням стану та динаміки економічних та соціальних процесів.

Реалії української економіки пріоритетним чинником ефективного господарювання визначають взаємодію господарюючого суб'єкта з його соціальним середовищем.

Термін «соціально-економічний розвиток» відображає кореляційну залежність між рівнем економічного розвитку і вирішенням соціальних проблем країни і її господарюючих суб'єктів.

Соціально-економічний розвиток – складний суперечливий процес, у якому взаємодіють позитивні і негативні фактори, а періоди прогресу змінюються періодами регресу. Політичні і військові потрясіння, соціальні конфлікти, екологічні катастрофи можуть призупинити розвиток економіки будь-якої країни, відкинути її на кілька десятиліть назад, а іноді привести і до остаточної загибелі, як це було з древніми цивілізаціями¹.

Розвиток – це процес перманентних перетворень та змін наявного стану суб'єкту у досконаліший стан з вищими параметрами якісних характеристик, які виникають як накопичений результат зростання відповідних кількісних показників. Насправді місцевий економічний розвиток є об'єктивним і

¹ . Богатирьов І.О. Управління розвитком підприємства (за матеріалами малих підприємств меблевої промисловості України): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Європейський ун-т фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. – К., 2004. – 22 с. (с. 6-7).

складним багатограним процесом, він стосується відносно завершеної суспільно економічної одиниці, в якій проявляються всі сторони життєдіяльності суспільства².

Місцевий розвиток громад - це процес створення і розвитку економічної, соціальної та культурної інфраструктури на рівні місцевої громади. Місцевий розвиток громад є важливим фактором для забезпечення стабільного та сталого розвитку регіонів та країн. Глобалізація та місцевий розвиток громад пов'язані між собою, адже глобальні процеси впливають на місцеві громади та викликають зміни в їх розвитку³.

Соціально-економічний розвиток – це процес певних змін у місцевій системі територіальної громади, який призводить до покращення якості життя зараз і в майбутньому, це партнерство інтересів громади, підприємницьких кіл та органів місцевого самоврядування для підвищення добробуту кожного члена громади і всіх загалом⁴.

Соціально-економічний розвиток територіальних громад - це процес підвищення якості життя населення, забезпечення ефективного використання ресурсів, створення умов для реалізації потенціалу громади. Соціально-економічний розвиток включає такі аспекти, як:

- економічний зріст, стабільність, конкурентоспроможність;
- соціальна справедливість, безпека, рівність, інклюзія;
- екологічна безпека, охорона навколишнього середовища, збереження природних ресурсів;
- культурна різноманітність, спадщина, творчість, ідентичність;
- демократичне управління, громадська участь, партнерство, прозорість.

² Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

³ Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко

⁴ Гусятинський М.В., Олешко А.А. Реалізація програмно-цільового підходу в соціально-економічному розвитку об'єднаних територіальних громад: Монографія / Інноваційна модернізація менеджменту в умовах глобальної нестабільності: монографія / за заг. ред. А.Ю. Горбового // М.О.Кужелев, С.В. Онишко, В.І. Куценко, А.А. Олешко, М.В. Гусятинський, А.А. Халецька та ін., – Ун-т державної фіскальної служби України, Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи. – Ірпінь-Білосток, 2018. – 303 с.

Соціально-економічний розвиток територіальних громад залежить від багатьох факторів, таких як:

- розмір, форма, структура, ресурси, потенціал громади;
- законодавча, інституційна, фінансова, податкова, адміністративна підтримка держави;
- рівень децентралізації, автономії, самоврядування, відповідальності громади;
- ступінь співпраці, координації, інтеграції, комунікації між громадою, владою, бізнесом, громадськістю;
- наявність та якість стратегії, програм, проектів, ініціатив, інновацій, що спрямовані на розвиток громади.

Соціально-економічний розвиток позитивно впливає на всю територіальну громаду включно з місцевою владою, бізнесом і громадянами, тобто сприяє їх розвитку і зростанню і, відповідно, розвиток і зростання бізнесу, ефективна робота влади, активність громадян підвищують соціально-економічний розвиток територіальної громади. На практиці важливо і необхідно знайти оптимальне співпадіння інтересів усіх зацікавлених у розвитку територіальної громади суб'єктів (бізнесу, влади, громади).

Важливо, щоб співпадали інтереси у площині справляння податків, де відповідно до економічної теорії є певна критична межа можливостей збільшення податкового навантаження на платників податків. Процес пошуку точок співпадіння інтересів щодо величини оподаткування, зацікавлених у розвитку громади сторін, є складним і на практиці можливий при наявності ефективного податкового механізму.

Для того, щоб з'ясувати як впливає податковий механізм на соціально-економічний розвиток територіальних громад, зупинимось на визначенні його сутності. В.Г. Дем'янишин у широкому значенні характеризує податковий механізм як сукупність прийомів і методів, за допомогою яких держава, використовуючи податки, впливає на розвиток економіки, соціальної сфери,

регулює пропорції розподілу і перерозподілу ВВП; у вузькому — забезпечує функціонування податкової системи. Тобто центральним елементом, основним важелем цього механізму є податки, як ефективний інструмент регулювання соціально-економічних процесів. Держава має величезні можливості впливу на збалансоване економічне зростання, стимулювання підприємницької діяльності, підвищення добробуту громадян⁵. Податковий механізм складається з сукупності інструментів, методів, важелів, обмежений принципами податкової політики та при цьому виконує функції планування, регулювання та контролю⁶.

На нашу думку, логічно і послідовно визначено сутність податкового механізму науковцем Васильєвою Н.В., яка вважає, що податковий механізм є комплексом відносин, що відображає взаємовигідне співробітництво територіальної громади, органів державної влади, місцевого самоврядування та підприємницьких структур, які через вироблення спільних рішень, стимулювання пріоритетних заходів впливають на місцевий економічний розвиток певної території⁷. На нашу думку, розширення фінансової автономії відповідних територій і забезпечення високого соціально-економічного розвитку територіальних громад сьогодні можливе за умови підвищення ролі місцевих податків та зборів і збільшення їх частки у складі доходів місцевих бюджетів.

До місцевих податків в Україні належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Податковим кодексом, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та

⁵ Дем'янишин В.Г. Податковий механізм: теоретична концептуалізація та напрями удосконалення / В.Г. Дем'янишин // Модернізація корпоративних фінансів і фінансових ринків: зб. наук. пр. проф.-виклад. складу каф. фінансів суб'єктів господарювання і страхування. – Вип. 1. – Тернопіль: Економічна думка, 2014. – С. 18–27.

⁶ Гладченко Т. Б. Поняття податкового механізму та його елементи / Т. Б. Гладченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2016. – № 21. – С. 62–64

⁷ Васильєва Н.В. Податковий механізм забезпечення місцевого економічного розвитку територій в Україні / Н.В.Васильєва // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 16. – С.75-78

перспективним планом формування територій громад, у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад⁸.

Органи місцевого самоврядування повинні у межах своїх повноважень повинні прийняти рішення про встановлення місцевих податків та зборів. Місцеві ради обов'язково установлюють єдиний податок, податок на майно та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору.

На нашу думку, місцеве оподаткування безпосередньо пов'язане із соціально-економічним розвитком територіальних громад. Важливою умовою забезпечення економічного розвитку і високого рівня вирішення соціальних потреб громад є фінансова автономність місцевих органів влади та достатність фінансових ресурсів. Посилення фінансової автономії територіальних громад сьогодні можливе за умови підвищення ролі місцевих податків та зборів і збільшення їх частки у складі власних фінансових ресурсів.

В цьому контексті важливим є ефективне функціонування податкового механізму на рівні окремих громад. Маємо на увазі налагодження відносин, які на практиці формують взаємовигідне співробітництво територіальної громади, органів державної влади, місцевого самоврядування та підприємницьких структур, через вироблення спільних рішень (щодо оподаткування), стимулювання пріоритетних заходів, що впливають на соціально-економічний розвиток певної території. Пошук форм і способів ефективної взаємодії основних суб'єктів, які впливають на соціально-економічний розвиток територіальних громад, потребує подальших досліджень і обґрунтувань⁹.

Категорія «соціально-економічний розвиток» є складним поняттям, зміст якого розширюється за ступенем становлення рівня життя населення. Цю категорію нерідко змішують з іншими категоріями, близькими за змістом. Соціально-економічний розвиток – категорія, що описує процес переходу від

⁸ Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

⁹ Струк Н.П. Податок на майно в доходах місцевих бюджетів / Н.П.Струк // Матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції на тему «Світ економічної науки. Випуск 21» (26.03.2020) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/3372/>

одного стану якісної визначеності економічної системи певного рівня організації до іншої, більш повної економічної якості, тобто до іншої економічної системи, що має нову міру, нову кількісну та якісну єдність. Гранично широкою формою та іманентною характеристикою процесу економічного розвитку виступає особливим чином організований економічний рух, єдиним реальним змістом якого є процес економічних змін.

У найзагальнішому плані будь-яка зміна – це процес руху та взаємодії предметів та явищ. На відміну від поняття «соціальний розвиток» воно фіксує всі рухи, що відбуваються в економічній системі, і в цьому аспекті ширше за обсягом.

Світова наукова спільнота розглядає економічний розвиток громад як процес або стратегію, які застосовуються для поліпшення показників соціально-економічного розвитку, підвищення рівня добробуту, забезпечення прогресу у соціально-трудовій сфері тощо. Розвиток, з економічної точки зору, стосується доходів, цін, заощаджень, землеволодіння, кредитно-фінансової системи, освіти та охорони здоров'я, організації та мотивації державних органів влади, державного управління, дозвілля, самовдосконалення та політичного клімату. Розвиток громади пов'язаний з прогресом громади. Це процес розвитку та підвищення здатності громади діяти колективно. Результатом цих дій є покращення показників соціально-економічного розвитку громади в аспектах фізичного, соціального, політичного та економічного спектру¹⁰.

Розвиток визначається рівнем життя, який включає в себе не тільки особисті надбання кожного індивіда, але й суспільні блага, якими користується не тільки він, а й інші. Рівень життя складається з декількох основних компонентів, до яких належать: продукти харчування, головним чином сільськогосподарське та промислове виробництво, житло, одяг, товари народного споживання, система охорони здоров'я, транспорт, зв'язок, інші суспільні вигоди, освіта, відпочинок та подорожі тощо. Місцевий економічний

¹⁰ Рудик О.А. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

розвиток – це процес, який потребує повного використання існуючих людських та природних ресурсів для забезпечення зайнятості та створення багатства в межах певної громади.

Місцевий економічний розвиток – це підхід до економічного розвитку, який надає важливість діяльності в містах, районах та регіонах. Місцевий економічний розвиток поєднує економічні, планувальні, інфраструктурні та соціальні заходи з метою підвищення економічної потужності місцевої території та поліпшення її економічного майбутнього та якості життя для всіх.

Місцевий економічний розвиток передбачає роботу всіх партнерів, а саме з публічного, бізнесового та неприбуткового секторів з метою створення кращих умов для економічного зростання та створення робочих місць. Основними складовими місцевого економічного розвитку є підприємництво та інновації, а також організація місцевих економік у кластери, ланцюги цінностей та навчальні регіони.

Соціально-економічний розвиток територіальної громади - це процес підвищення якості життя населення, забезпечення економічного зростання та соціальної справедливості на певній території. Соціально-економічний розвиток залежить від багатьох факторів, таких як природні ресурси, демографія, інфраструктура, інновації, підприємництво, оподаткування, децентралізація, громадська участь тощо. Соціально-економічний розвиток вимагає спільної діяльності та партнерства між органами місцевого самоврядування, бізнесом та громадянами, які зацікавлені у розвитку своєї території. Соціально-економічний розвиток сприяє підвищенню конкурентоспроможності, привабливості та потенціалу територіальних громад¹¹.

¹¹ Купрієнко Д. А. Застосування SWOT-аналізу при визначенні загроз нелегальної міграції в Україні. Збірник наукових праць Національної академії прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки. 2014. № 2(62). С. 31-45

1.2. Фактори та умови соціально-економічного розвитку територіальної громади

Пріоритетом державної політики України на сучасному етапі є реформа децентралізації та державного управління. В основу побудови ефективної системи територіальної організації влади покладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування на основі принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування¹².

Укрупнення територіальних громад провадилось шляхом добровільного об'єднання з урахуванням думки населення територій. У «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» передбачалось два етапи її реалізації, зокрема провести інституційну реорганізацію органів місцевого самоврядування, а також місцевих органів виконавчої влади на новій територіальній основі в період 2015—2017 років¹³.

Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» було передбачено, що процес об'єднання територіальних громад має відбуватись у відповідності з Перспективним планом формування спроможних територіальних громад¹⁴.

Перспективний план розроблявся на підставі Методики формування спроможних громад (далі - Методика). Формування спроможних територіальних громад здійснювався шляхом:

- розроблення проекту перспективного плану обласної державної адміністрації;
- схвалення проекту перспективного плану обласною радою;
- затвердження Кабінетом Міністрів України перспективних планів;
- добровільного об'єднання територіальних громад;
- формування органів місцевого самоврядування спроможних територіальних громад.

¹² Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]: хартія Ради Європи від 15.10.85.

¹³ Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України №333-від 01.04.2014

¹⁴ Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс]: Закон України №157-VIII від 05.02.2015// Відомості Верховної Ради України.—2015.—№13

Ініціаторами добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст могли бути: сільський, селищний, міський голова; не менш як третина депутатів від загального складу сільської, селищної, міської ради; члени територіальної громади в порядку місцевої ініціативи; органи самоорганізації населення відповідної території. Отже розробка та затвердження перспективних планів мали передувати безпосередньо процесу об'єднання територіальних громад. Проте по факту склалася така ситуація, що Закон з'явився раніше, ніж було затверджено Методику, в результаті чого окремі громади почали процес об'єднання самостійно.

Позитивним моментом цього стало те, що громади змогли впливати на процес підготовки плану та думка громади була врахована при його розробці. Основними умовами, що бралися до уваги при розробці Методики були, що суб'єкти добровільного об'єднання територіальних громад є суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст. При прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад бралися до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливали на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади. Таким чином, принциповим було й те, що територія ОТГ мала бути нерозривною, а в її межах не могла існувати інша громада. Це забезпечує ефективність діяльності органів місцевого самоврядування на всій території ОТГ. Об'єднання мало відбутись в межах виключно однієї області, що підтверджує збереження існуючого обласного устрою. Наступною умовою було й те, що якість та доступність публічних адміністративних послуг, що надавалися в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання. Виконання цієї умови забезпечується завдяки наданні ОТГ функцій та повноважень рівня районів або міст обласного значення¹⁵.

Розвиток країни в цілому залежить від стану та соціально-економічного розвитку її територій і громад. Не менш важливим є організація публічного

¹⁵ Методика формування спроможних територіальних громад: Постанова No214 від 8 квітня 2015р. [Електронний ресурс]/ Кабінет Міністрів України.

управління, структура законодавчої і виконавчої влади, розмежування повноважень між окремими гілками влади тощо, що в результаті ефективної взаємодії всіх цих складових призводить до успішності територіального розвитку. Зміст, умови, напрями і пріоритети розвитку територій в країні сильно відрізняються. Така різниця зумовлена існуючим рівнем розвитку, особливостями кожної громади, її виробничою структурою, географічним положенням, історичними властивостями, виробничою спеціалізацією, станом трудового потенціалу, наслідками впливу військової агресії тощо. Актуальним для розвитку громад і територій в Україні є перехід від пріоритетів у вирішенні окремих точкових проблем до комплексного планування та розвитку територій.

Забезпечення стабільного й ефективного розвитку потребує володіння широкою інформацією щодо чинників (факторів) впливу з метою формування і прийняти правильних управлінських рішень стосовно територіального розвитку. Існує значна кількість різноманітних за якістю, інтенсивністю, силою прояву та впливу чинників (факторів), які впливають або можуть впливати на місцевий територіальний розвиток.

Наведені вище чинники (фактори) є взаємодоповнюючими, взаємопов'язаними, взаємозалежними, динамічними, інтегрованими у сукупність наявних потенціалів та можливостей територій і громад. Дослідження чинників (факторів) дає можливість виявити і оцінити потенціал та перспективи територіального розвитку, визначити дієві інструменти і механізми для формування пріоритетів публічного управління на місцях, розробки місцевих програм розвитку і більш ефективного досягнення поставлених цілей соціально-економічного розвитку громад. Формування, на основі результатів дослідження, сучасних підходів до територіального розвитку в Україні спрямоване як на подолання існуючих викликів повоєнного стану, так і на посилення ролі громад, організації публічного управління територіями на

основі стратегічного планування і створення можливостей для власного розвитку¹⁶.

Фактори соціально-економічного розвитку громад - це ті умови та процеси, які впливають на здатність громад досягати своїх цілей у сфері економіки та соціальної справедливості. До таких факторів можна віднести:

- Населення: кількість, склад, розподіл, рух, якість життя населення визначають рівень попиту, пропозиції та конкуренції на ринку, а також потреби та можливості громад у соціальних послугах.
- Здоров'я: стан фізичного та психічного здоров'я населення впливає на продуктивність, навчання, творчість, соціальну активність та задоволення життям. Здоров'я також залежить від доступності та якості медичної допомоги, санітарно-гігієнічних умов, екології, харчування, спорту тощо²
- Освіта: рівень освіти, кваліфікації, навички, знання населення визначають його здатність до адаптації, інновацій, підприємництва, лідерства, співпраці та саморозвитку. Освіта також залежить від доступності та якості освітніх послуг, інформаційних ресурсів, культурних цінностей тощо³
- Розвиток: ступінь розвиненості економічної, соціальної, політичної, правової, інфраструктурної, науково-технічної, культурної сфер життєдіяльності громади, який визначає її потенціал, конкурентоспроможність, привабливість, інтеграцію та вплив на регіональному та глобальному рівнях. Розвиток також залежить від ресурсів, інвестицій, інституцій, стратегій, програм, проектів тощо⁴
- Робоча сила: кількість, склад, розподіл, структура, якість, мотивація, мобільність, безробіття, зайнятість, доходи населення, які беруть участь у виробництві товарів та послуг, а також у створенні та розподілі національного доходу. Робоча сила також залежить від умов праці, трудових відносин, соціального захисту, профспілок тощо⁵

¹⁶ Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ

- Довкілля: природні ресурси, екосистеми, біорізноманіття, клімат, ландшафт, які забезпечують матеріальну основу для життя та діяльності громади, а також впливають на її здоров'я, безпеку, красу, рекреацію тощо. Довкілля також залежить від антропогенного впливу, охорони, відновлення, раціонального використання, моніторингу тощо.
- Військова сфера: рівень обороноздатності, безпеки, миротворчості, співробітництва громади у військових питаннях, який впливає на її стабільність, суверенітет, престиж, відносини з іншими державами та міжнародними організаціями. Військова сфера також залежить від ресурсів, витрат, законодавства, доктрин, стратегій, програм, проектів тощо.
- Географія: розташування, розмір, форма, кордони, рельєф, ґрунти, води, клімат, рослинність, тваринний світ території громади, які впливають на її ресурсну базу, транспортну доступність, туристичну привабливість, регіональну ідентичність тощо. Географія також залежить від демографічних, економічних, соціальних, політичних, екологічних процесів, які відбуваються на території громади.

Фактори соціально-економічного розвитку громад - це ті умови та процеси, які визначають можливості та результати громад у сфері економіки та соціальної справедливості. До них належать населення, здоров'я, освіта, розвиток, робоча сила, довкілля, військова сфера, географія. Ці фактори взаємодіють між собою та зовнішнім середовищем, впливаючи на потенціал, конкурентоспроможність, привабливість, інтеграцію та вплив громад на регіональному та глобальному рівнях.

1.3. Методи аналізу та оцінки стану перспектив соціально-економічного розвитку територіальної громади

Прогрес, що відбувся в Україні, як самостійної, незалежної, суверенної, демократичної держави прямо залежить від результативних реформ у всіх сферах суспільно-політичного життя країни. Безальтернативною умовою досягнення позитивних результатів є впорядкування чинного та своєчасне прийняття нового законодавства, відповідних нормативно-правових актів, які б повною мірою враховували фактори і передумови успішного соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Започаткований в Україні процес реформування місцевого самоврядування потребує створення цілісної системи вдосконалення нормативної основи економічного розвитку країни.

Мета цих реформ полягає у створенні умов для формування спроможних громад та ефективного самоврядування, їх активації та мобілізації ними своїх внутрішніх ресурсів для сталого розвитку. Зрозуміло, що суспільно-політичні процеси, що відбуваються в українській державі після подій 2013-2014 років, а також повномасштабної війни РФ проти України визначили потребу нового осмислення, вироблення нових підходів до змісту і процесу децентралізації, ефективних форм організації державної влади.

Серед вже існуючих трьох типів децентралізації – політична, адміністративна і фінансова, на думку різних груп прихильників, кожна претендує на особливу увагу, особливе значення. На мою думку, їх зміст, їх значимість, механізми їх реалізації потрібно розглядати комплексно, у поєднанні всіх їх форм.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування в першу чергу спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає проведення кардинальних змін і системних реформ, децентралізацію влади – передача частини повноважень, бюджетних надходжень та відповідальності від

державних органів на рівень місцевого самоврядування – територіальним громадам¹⁷.

Соціально-економічний розвиток територіальних громад – багатовимірний і багатоаспектний процес, який розглядається з погляду сукупності різних соціальних і економічних цілей. Термін "розвиток" часто вживається в таких поєднаннях: розвиток регіону, міста, територіальної громади, економічний розвиток, соціально-економічний розвиток, розвиток економіки. У кожному випадку під розвитком мають на увазі будь-яку прогресивну зміну перш за все в економічній сфері¹⁸.

Рушійною силою СЕР територіальних громад є фактори, внутрішні можливості та резерви, наявні конкурентні переваги; двигуном розвитку територіальної громади є економіка; критерієм розвитку є задоволення потреб членів громади, підвищення життєвого рівня населення, зростання стандартів життя.

Соціально-економічний розвиток – складний суперечливий процес, у якому взаємодіють позитивні і негативні фактори, а періоди прогресу змінюються періодами регресу. Хочемо звернути увагу, що в основному соціально-економічний розвиток розглядають на рівні держави, але однозначно доведено, що починається він саме з місцевих громад. На нашу думку, соціально-економічний розвиток територіальних громад – це процес трансформації матеріального базису виробництва, а також усієї сукупності різноманітних відносин між економічними суб'єктами та соціальними групами населення.

Соціально-економічний розвиток територіальних громад – це складний процес, спільна діяльність громади (суб'єктом діяльності з соціально-економічного розвитку є місцева громада); співпраця (партнерство) влади, бізнесу та громади. На нашу думку, важливим компонентом (складовою) такої співпраці є розмір оподаткування: влада встановлює правила, умови, розміри

¹⁷ Гасюк І. Л., Баюк М.І. наук. стаття «Фактори і передумови успішного соціально- економічного розвитку територіальних громад».

¹⁸ Римкіна М. Дефініція категорії «Соціально-економічний розвиток підприємства» / М. Римкіна // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – №1. – С. 440–453.

ставок оподаткування; бізнес – сплачує податки; громада – забезпечує за рахунок податків соціально-економічний розвиток.

Аналіз особливостей управління соціально-економічним розвитком суспільних систем виявив, що в основі такого управління лежить певна програма, певний алгоритм дій, про що уже зазначалося вище. Слід зауважити, що в особливі періоди функціонування таких систем (виникнення непередбачених несприятливих ситуацій у зовнішньому чи внутрішньому середовищі, настання форс-мажорних обставин, проведення трансформаційних змін системи) потреба в таких програмах є критично важливою, оскільки від неї (від її наявності, якості розроблення та рівня організації її реалізації) нерідко залежить можливість подальшого існування самої системи¹⁹.

Подальше дослідження теоретичних обґрунтувань і прикладних розробок у сфері управління соціально-економічним розвитком суспільних систем виявило, що в основі таких програм лежить «стандартний» алгоритм стратегічного управління (стратегічного планування), основними складниками якого є:

- 1) концепція стратегії розвитку;
- 2) стратегія розвитку;
- 3) політика реалізації стратегії розвитку (або тактика);
- 4) цільові програми розвитку («точкові» інструменти оперативного управління розвитком)²⁰.

Незважаючи на всю очевидність такого алгоритму управління розвитком систем, використання його в основі програмування соціально-економічного розвитку суспільних систем потребує деякого додаткового пояснення, зокрема того, що стосується основних складників алгоритму.

Класична теорія стратегічного управління трактує сутність концепції стратегічного управління як «ідею необхідності врахування взаємозв'язку та

¹⁹ Гречаник Б.В. Особливості програмування місцевого соціально-економічного розвитку. Proceedings of the Science, society, education: topical issues and development prospects. SPC «Sci-conf.com.ua» : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 10–12 травня, 2020 р.).

²⁰ Гречаник Б.В. Основні чинники управління змінами в соціально-економічних системах. Проблеми формування та реалізації регіональної економіки : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 30 травня 2020 р.). Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2020. С. 64–67

взаємовпливу зовнішнього та внутрішнього середовища під час визначення цілей суб'єкта управління» .

На основі проєкту концепції далі відбувається розроблення стратегії соціально-економічного розвитку – «основного документа розвитку», в якому чітко сформульовані основні цілі («стратегічні» та «оперативні» цілі), розписані заходи, необхідні для їх досягнення, окреслено ресурсне забезпечення.

Слід зауважити, що сьогодні у світовій практиці стратегічного управління суспільними системами процеси розроблення концепції стратегії соціально-економічного розвитку і самої стратегії зазвичай об'єднують. У результаті «кінцевий» документ стратегії соціально-економічного розвитку включає в себе також і її концепцію.

Політика соціально-економічного розвитку, яка є третім елементом алгоритму програмування розвитку суспільних систем, є не що інше, як тактика реалізації стратегії. Фактично це є така «щоденна рутинна» діяльність системи, яка повинна забезпечити її реалізацію розробленої (нею) стратегії розвитку. Ефективна (як за змістом програмного документа, так і за рівнем організації її реалізації на практиці) соціально-економічна політика покликана досягнути основних цілей стратегії шляхом поступального еволюційного розвитку суспільної системи, напрям і основні цілі якої чітко визначені її стратегією розвитку.

Останній, четвертий елемент алгоритму програмування розвитку суспільних систем – цільові програми – основний інструмент оперативного рівня управління, який часто називають «точковим» інструментом стратегічного управління розвитком суспільних систем (це пов'язано з тим, що його часто застосовують (у формі «проєктів») тоді, коли не вдається вирішити якусь давно існуючу проблему соціально-економічного розвитку «еволюційним» шляхом, тобто за допомогою основних інструментів політики розвитку.

Наведене вище пояснення розкриває особливості загального алгоритму програмування розвитку суспільних систем. Саме такий алгоритм застосовувався (і застосовується сьогодні) для розроблення і реалізації стратегії соціально- економічного розвитку країн, які займають перші місця у світовому рейтингу розвитку.

Встановлено, що сьогодні найбільш ефективною моделлю управління соціально-економічним розвитком суспільних систем є модель, яка ґрунтується на основі програмування управління таким розвитком (або «програмування розвитку»). Визначено, що в основі моделі «програмування розвитку» лежить «стандартний» алгоритм управління, основними складниками якого є:

- 1) концепція стратегії розвитку;
- 2) стратегія розвитку;
- 3) політика розвитку;
- 4) цільові програми.

Доведено, що алгоритм «програми» управління соціально-економічним розвитком регіону формально, за його основними складниками, не відрізняється від алгоритму управління розвитком суспільної макросистеми. Однак за змістом, а також за організацією їх реалізації ці формально «аналогічні» складники зазначених алгоритмів мають цілу низку відмінностей.

Проведено всебічний аналіз відмінностей між «стандартною» моделлю управління соціально-економічним розвитком і моделлю «програмування соціально-економічного розвитку». У результаті було визначено принципову відмінність між двома вищезазначеними моделями, яка полягає у специфіці поєднання трьох рівнів «планування-управління» (стратегічний, тактичний і оперативний рівень) та організації реалізації цих «планів».

Запропоновано використання у практиці управління соціально-економічним розвитком територіальних утворень «особливого» поєднання трьох рівнів «планування-управління» та «особливої» організації реалізації цих «планів», що дозволить поступово перетворити вітчизняну систему управління

соціально-економічним розвитком територіальних утворень на систему програмування місцевого економічного розвитку

Очевидно, що ці країни застосовують схожий алгоритм і для програмування управління місцевим соціально-економічним розвитком. Однак у цьому разі така «програма» є дещо «видозмінена».

Основна відмінність алгоритму «програми» управління розвитком регіональних суспільних систем від описаного вище «базового» алгоритму програмування розвитку цілісної макросистеми зумовлена тим, що регіон у системі загальнодержавного управління виступає як «суб'єктно-об'єкта» категорія (принагідно нагадаємо, що у цій системі управління держава має «незмінний» статус «суб'єкта» управління). Це означає, що регіон може виступати як об'єктом управління (у разі, якщо розробляється і реалізується загальнодержавна регіональна стратегія соціально-економічного розвитку), так і суб'єктом управління (у разі, якщо розробляється і реалізується регіональна стратегія соціально-економічного розвитку). Тобто коли регіон сам розробляє і реалізує свою регіональну стратегію розвитку).

Така двоїста природа категорії «регіон» у системі управління регіональним або місцевим розвитком не могла не позначитися на алгоритмі «програми» управління його розвитком. Тому цілком природно, що така «програма», враховуючи можливість зміни його «статусу», має бути більш «складною» з погляду кількості компонентів її алгоритму. Більше того, сам алгоритм такої програми повинен охоплювати два рівні – загальнодержавний і регіональний, крім того, кожна його складова частина повинна бути «зв'язана» з іншою як «по горизонталі» (з складниками свого рівня), так і «по вертикалі» (зі складниками іншого рівня).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ ПЕРСПЕКТИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТРОСТЯНЕЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Характеристика територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області

Приведемо результати нашого дослідження питання загальної характеристики територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області надалі.

Тростянецька сільська рада була створена у вигляді, якому функціонує і зараз у 2015р. шляхом об'єднання наступних сільських рад: Бродівської, Демнянської, Красівської, Стільської та Тернопільської тобто 5 сільських рад утворилася в Тростянецьку сільську об'єднану територіальну громаду, а таж два селища Заклад та Липівка, які були у складі Миколаївської міської ради. Адміністративний центр розташовано у с. Тростянець²¹.

Територія громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу ще тоді Миколаївського району Львівської області, зараз є Стрийського району Львівської області.

Громада включає в себе 17 населених пунктів: Бродки, Глухівець, Луб'яна, Суха Долина, Тростянець, Липівка, Красів, Поляна, Стільсько, Велика Воля, Дуброва, Ілів, Мала Воля, Тернопілля, Добряни, Демня, Заклад. У відповідних населених пунктах мешкає 8080 жителів. Тростянецька громада – одна з об'єднаних громад, центрами яких були села, які раніше не були центрами сільської ради. Об'єднана територіальна громада села Тростянець розташована у південно-східній частині Львівської області і межує на півночі з

²¹ Львівська область - громади. портал «Децентралізація». Архів оригіналу за 26 травня 2022. Процитовано 30 травня 2022

Пустомитівським, на сході та південному сході з Жидачівським, на північному сході з Перемишлянським районами та на півдні з Новим Розділом.

Географічні характеристики свідчать, що частина територія громади вкрита лісами і рельєф є гористий. Також населені пункти громади розташовані в долинах річок - р.Зубра, р.Колодниця, р. Іловець, р.Дністер.

Загальні характеристики Тростянецької територіальної громади:

1. Територія громади займає площу 190,4 кв.км.
2. Населення громади становить 8,08 тис. осіб.
3. Гідрографічна сітка міста представлена річками Зубра, Іловець, Колодниця, 34 озерами та 8 технічними водоймами.
4. Площа лісового фонду становить 54 кв.км. ліси змішані.
5. Площа земель сільськогосподарського призначення складає 64 кв.км.
6. Площа земель запасу складає 20 кв.км.

Через територіальну громаду з півночі на південь пролягає автострада міжнародного значення Львів - Стрий - Чоп. Ця автострада є основним сполученням громади із обласним центром (м. Львів), відстань до якого складає 34 км. (якщо беремо відстань від адміністративного центру) , а час добирання до міста становить 30 хв. Відстань від районного центру (а тепер це є м. Стрий) перевищує 36 км., час добирання 35 хв.

Громада має такі природні ресурси, а саме кварцеві та мергелі, піски та глину літотамнієві вапняки, глауконітові піски. За спеціалізацією громада промислово-аграрна. Здійснюється видобуток будівельних матеріалів, зокрема будівельного піску, каменю, розведення риби, вирощування: зерна, гречки, сої, картоплі і овочів. Велика кількість лісів та інших угідь задіяні під мисливські угіддя. На території громади працюють 3 лісових господарства.

Варто сказати про складну демографічну ситуацію у громаді. Це пов'язано з тим що Тростянецька громада знаходиться в гористій місцевості і там мало робочих місць. Це призводить до маятникової міграції громадян до Львова або ж навіть виїзд на постійне проживання у м. Львів в пошуках робіт з вищим заробітком. За часи незалежності України динаміка демографічних

процесів та змін має негативний характер за роки незалежності України населення громади зменшилося на 15,4 % також населення громади інтенсивно старіє.

Тростянецька громада функціонує на основі статуту. Статут, діє відповідно до Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, законів України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших законодавчих актів, визначає систему місцевого самоврядування Тростянецької сільської громади, форми та порядок діяльності територіальної громади, її органів та посадових осіб, гарантії прав жителів сіл, селищ, які входять до складу територіальної громади. Статут має найвищу юридичну силу по відношенню до всіх інших актів, які приймаються в системі місцевого самоврядування Тростянецької громади, за винятком рішень, прийнятих місцевим референдумом. Правові акти органів міського самоврядування Тростянецької громади та їхніх посадових осіб, які суперечать цьому Статуту, не підлягають застосуванню виконанню. Висновки про відповідність цих актів Статутові даються судом за зверненням сільського голови.

Паспорт Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області Адміністративний центр – с.Тростянець представлено у табл.2.1.

Табл. 2.1 – Паспорт Тростянецької громади
Адміністративний центр – с. Тростянець

№ з/п	Показники	Значення показників
1	Чисельність населення станом на 1 січня 2020 року, в тому числі:	8080
	дітей дошкільного віку	641
	дітей шкільного віку	740
2	Кількість населених пунктів, що входять до спроможної територіальної громади	17
3	Загальний обсяг доходів територіальної громади, гривень:	96 366 250,00
	• загальний фонд	95 547 200,00
	• спеціальний фонд	819 050,00
	сформованих відповідно до статті 64	

	Бюджетного кодексу України; <ul style="list-style-type: none"> • базова дотація • освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам 	5 949 300,00 28 087 900,00
4	Площа території громади кв.км	190,4
5	Кількість закладів, що утримуються за рахунок бюджету органів місцевого самоврядування:	49
	школи I-III ступеня	4
	школи I-II ступеня	2
	школи I ступеня	немає
	дитячі садки	1
	заклади позашкільної освіти	немає
	культури	30
	фізичної культури	немає
	фельдшерсько-акушерські пункти	9
	амбулаторії, поліклініки	3
	лікарні	немає
	станції швидкої допомоги	немає
6	Наявність державних органів, установ, що утримуються за рахунок державного бюджету:	немає
	правоохоронних органів	немає
	реєстрації актів цивільного стану та майнових прав	немає
	Пенсійного фонду	немає
	соціального захисту	немає
	протипожежної безпеки	немає
	Казначейства	немає
7	Наявність приміщень, придатних для розміщення:	7
	органів місцевого самоврядування	1
	державних органів	6

Офіційною символікою громади є її прапор, герб та гімн, положення, опис та порядок використання яких затверджується рішенням ради.

Взаємовідносини органів місцевого самоврядування та посадових осіб Тростянецької громади з органами виконавчої влади, діяльність яких поширюється на територію громади, базуються на засадах співробітництва та взаємодопомоги з метою забезпечення здійснення завдань соціально-економічного та культурного розвитку громади, її населених пунктів та реалізації на території громади завдань і повноважень виконавчої влади в інтересах Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області.

Органи і посадові особи Тростянецької громади здійснюють самоврядні повноваження незалежно від органів виконавчої влади. Органи виконавчої влади не можуть видавати обов'язкові для органів і посадових осіб Тростянецької громади акти з питань, віднесених до самоврядних повноважень, або регламентувати їхню діяльність.

Органи і посадові особи Територіальної громади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади лише з питань здійснення ними наданих законом окремих повноважень органів виконавчої влади. За здійснення комунікації між органами влади і посадових осіб Тростянецької громади з органами виконавчої влади відповідає сільський голова.

У своїй діяльності та побудові взаємовідносин Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області з підприємствами та установами, що функціонують на її території керується виключно законодавчими актами та нормами, забезпечуючи виконання усіх прав суб'єктів господарської діяльності.

По відношенню до підприємств, установ і організацій, що перебувають у комунальній власності Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області, відповідні органи і посадові особи Тростянецької громади здійснюють такі функції:

- утворюють, реорганізують та ліквідують комунальні підприємства, установи, організації громади в інтересах Тростянецької громади в порядку, визначеному чинним законодавством;
- призначають та звільняють з посади їхніх керівників;
- визначають цілі, функції, організаційні форми і порядок діяльності та затверджують Статути створених ними підприємств, установ і організацій;
- встановлюють в порядку і в межах, визначених законодавством, економічно обґрунтовані ціни та тарифи на продукцію і послуги комунальних підприємств;
- приймають, у визначених законодавством межах, рішення про відчуження комунальної власності, передачу їх в оренду чи концесію, а також

рішення щодо переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації;

- визначають порядок використання прибутку і доходів підприємств, установ і організацій, встановлюють для них розмір частки прибутку, що підлягає зарахуванню до місцевого бюджету;

- приймають рішення про передачу іншим органам окремих повноважень щодо управління майном, яке належить до комунальної власності Тростянецької громади, визначення меж цих повноважень та умов їхнього здійснення;

- приймають рішення про спільне з іншими територіальними громадами використання об'єктів комунальної власності для задоволення спільних потреб у порядку співробітництва територіальних громад;

- вирішують відповідно до законодавства питання про створення підприємствами комунальної власності спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями;

- контролюють ефективність і законність використання майна комунальних підприємств, установ і організацій міста в порядку, визначеному чинним законодавством і цим Статутом.

Планування розвитку громади та її населених пунктів реалізується шляхом прийняття Радою таких розроблених з залученням громадськості актів:

- Генерального плану розвитку населених пунктів громади;
- Стратегічного плану соціально-економічного та культурного розвитку громади.

На виконання Генерального плану розвитку населених пунктів громади та Стратегічного плану соціально-економічного та культурного розвитку громади Радою приймаються щорічні Плани соціально-економічного та культурного розвитку громади.

З метою відстеження динамічних змін в розвитку громади ведеться щорічний моніторинг статистичних показників.

Генеральний план розвитку населених пунктів громади – це основний документ містобудівного планування, який визначає довгострокову політику Ради щодо розвитку, планування, забудови та іншого використання території населених пунктів громади з урахуванням як їхніх історичних традицій забудови, збереження та відновлення історичних центрів, так і сучасних потреб розвитку і новітніх тенденцій містобудування.

Генеральний план розробляється відповідно до законодавства України про планування та забудову територій з урахуванням положень цього Статуту. Генеральний план затверджується рішенням Ради лише після проходження ним процедури громадського обговорення (громадських слухань) у кожному з населених пунктів громади, у порядку, встановленому законодавством України про планування та забудову територій та рішеннями Ради.

Планування соціально-економічного та культурного розвитку громади передбачає:

- аналіз соціально-економічного та культурного розвитку громади, її населених пунктів за попередній і поточний роки, визначення основних тенденцій розвитку, їх узгодження з загальнодержавними та регіональними тенденціями розвитку;

- визначення основних проблем розвитку економіки громади, її соціальної сфери, культурного розвитку;

- оцінку стану використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу громади, визначення резервів такого потенціалу;

- визначення пріоритетних та цілей та напрямів розвитку громади на плановий період та шляхи розв'язання основних соціальних, економічних та культурних проблем Територіальної громади;

- постановку завдань з досягнення визначених цілей, встановлення термінів їхнього виконання у прив'язці до фінансових та інших ресурсів громади.

Стратегічний план розвитку передбачає планування соціально-економічного та культурного розвитку громади, її населених пунктів на період не менше двох каденцій повноважень Ради.

Короткострокові програми розвитку громади розробляються на 1 (один) рік та спрямовуються на вирішення завдань, визначених Стратегічним планом.

Короткострокові програми розвитку встановлюють пріоритети соціально-економічного та культурного розвитку громади, її населених пунктів на плановий період та систему заходів органів і посадових осіб територіальної громади з їх реалізації з визначенням термінів виконання, виконавців та ресурсів.

Визначальною засадою цілепокладання у плануванні соціально-економічного та культурного розвитку громади та її населених пунктів є задоволення потреб членів Територіальної громади і здійснюється на засадах сталого розвитку.

Під час написання магістерської кваліфікаційної роботи було вивчено ряд документів Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області, а саме такі документи:

- статут Тростянецької сільської ради;
- Паспорт Тростянецької сільської ради;
- Напрацювання робочої групи щодо проекту стратегії розвитку Тростянецької сільської ради;
- інші документи.

Відповідні документи дали можливість значно дослідити діяльність громади, визначити поточний стан та сформулювати проблеми та точки росту.

Організація та функціонування системи місцевого самоврядування територіальної громади здійснюється відповідно до положень Конституції та законів України, а також Статуту громади.

Система місцевого самоврядування територіальної громади включає:

- територіальну громаду;
- внутрішні громади, які утворюють жителі населених пунктів громади;

– Раду, як представницький орган місцевого самоврядування, що представляє територіальну громаду та здійснює від її імені та в її інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією та законами України;

– сільського голову, який є головною посадовою особою територіальної громади;

– виконавчі органи ради (виконавчий комітет, управління, відділи, служби тощо);

– старост селища та сіл;

– органи самоорганізації населення.

Розмежування повноважень між складовими системи місцевого самоврядування територіальної громади здійснюється згідно із законом, цим Статутом та рішеннями, прийнятими на сесії Ради, які не можуть суперечити цьому Статуту.

Система місцевого самоврядування територіальної громади організується та функціонує на принципах, передбачених Конституцією України та Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».

У своїй діяльності складові системи місцевого самоврядування територіальної громади додатково дотримуються таких принципів:

- ефективності - рішення, що готуються чи ухвалюються ними мають бути максимально ефективними серед можливих альтернативних рішень;

- сталості - використання ресурсів територіальної громади не може шкодити наступним поколінням;

- екологічності - при прийнятті рішення має забезпечуватися його мінімальний негативний вплив на навколишнє природне середовище;

- системності - кожне рішення розглядається у взаємозв'язку з іншими рішеннями в просторі та часі;

- відкритості - рішення готуються та розглядаються відкрито, не може бути жодного рішення, закритого для громадськості;

- громадської участі - підготовка проектів та прийняття рішень, особливо тих, що стосуються планування та використання ресурсів громади мають відбуватись за умов широкого громадського обговорення та врахування інтересів територіальної громади, рішення, що стосуються окремих населених пунктів громади – також і інтересів їхніх жителів.

Структурними елементами територіальної громади є внутрішні громади, членами яких є жителі населених пунктів, крім адміністративного центру громади.

Органи місцевого самоврядування територіальної громади реалізують власні та делеговані Законом повноваження на основі дотримання соціальних та інших стандартів і нормативів, затверджених державою.

Права і обов'язки членів територіальної громади взаємопов'язані. Наявність прав породжує необхідність виконання членами територіальної громади обов'язків стосовно територіальної громади в цілому, внутрішніх громад чи інших членів територіальної громади.

2.2 Аналіз соціально-економічного розвитку територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області

У цьому підрозділі магістерської роботи буде представлено результати проведеного аналізу соціально-економічного розвитку територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області. Вважаємо що варто розпочати з того, що територіальна громада у своїй діяльності керується законами і нормативними актами України. Як орган місцевого самоврядування Тростянецька громада складає фінансову звітність. До фінансової звітності громади відносяться: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів і Примітки до річної фінансової звітності. Було проведено аналіз фінансової звітності Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 роки.

Результати аналізу балансу Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 роки. наведено у таблиці 2.2.

Табл. 2.2 – Результати аналізу балансу Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 роки грн

Показники	Абс олютне відхилення, грн				
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Актив					
Незавершені капітальні інвестиції	7260134	15855660	17268443	8595526	1412783
Основні засоби	7260134	7829766	10404854	569632	2575088
первісна вартість	19153639	19892647	23145845	739008	3253198
знос	11893505	12068881	12740993	175376	672112
Запаси	20025	17310	13703	-2715	-3607
Усього за розділом I	20396754	23696736	27819486	3299982	4122750
II. Фінансові активи				0	0
Гроші та їх еквіваленти	65649	46659	64124	-18990	17465
Усього за розділом II	75557	46659	64124	-28898	17465
Баланс	20472311	23743395	27883606	3271084	4140211
Пасив				0	0
I. Власний капітал та фінансові результати				0	0
Внесений капітал	19153639	19892647	23278340	739008	3385693
Фінансовий результат	-753021	-950102	-1608364	-197081	-658262
Цільове фінансування	2061785	4800850	6213630	2739065	1412780
Усього за розділом I	20462403	23743395	27883606	3280992	4140211
Баланс	20472311	23743395	27883606	3271084	4140211

Результати аналізу балансу Тростянецьку сільської ради показують позитивно динаміку практично усіх представлених статтях за 2020-2022 роки. Лише можна звернути увагу, на те, що відбулося зменшення запасів за досліджуваний період, відповідно, майже на 3000 грн у 2021р. порівняно з 2020 р. та на 3607 грн 2022р. порівняно з 2021 р.

Фінансовий результат Тростянецької сільської ради має негативне значення і протягом 2020-2022 - років зростає з 75 3 тис. грн до 1608 тис.грн. у 2022р.

Динаміка основних показників балансу Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 р (грн) представлена на рис. 2.1-2.5.

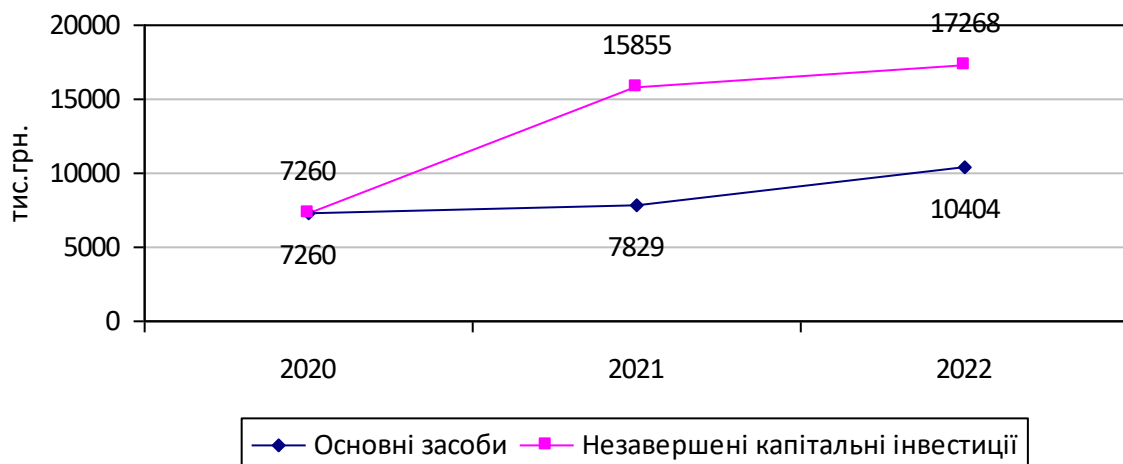

Рис. 2.1 – Динаміка основних засобів та незавершених капітальних інвестицій Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роки (грн)

Основні засоби та незавершені капітальні інвестиції Тростянецької сільської ради за досліджуваній період мають стійку тенденцію до зростання, що звичайно є позитивним у діяльності даної громади.

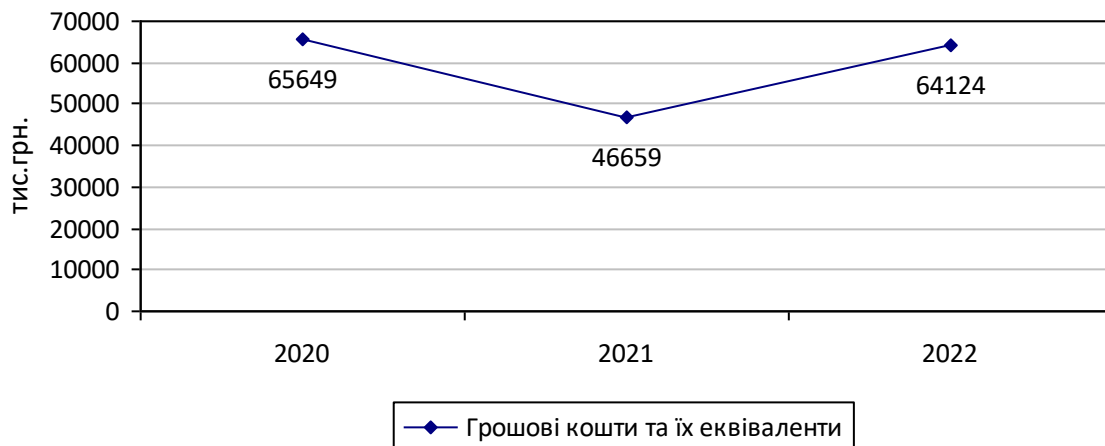

Рис. 2.2 – Динаміка грошових коштів та їх еквівалентів Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роки (грн)

Динаміка грошових коштів та їх еквівалентів за 2020-2022 роки є нестабільною. У 2020 р. та 2022 р. цей показник тримається на одному рівні 64-65 тис.грн, лише у 2021-му відбулося зниження грошових коштів до 46659 грн.

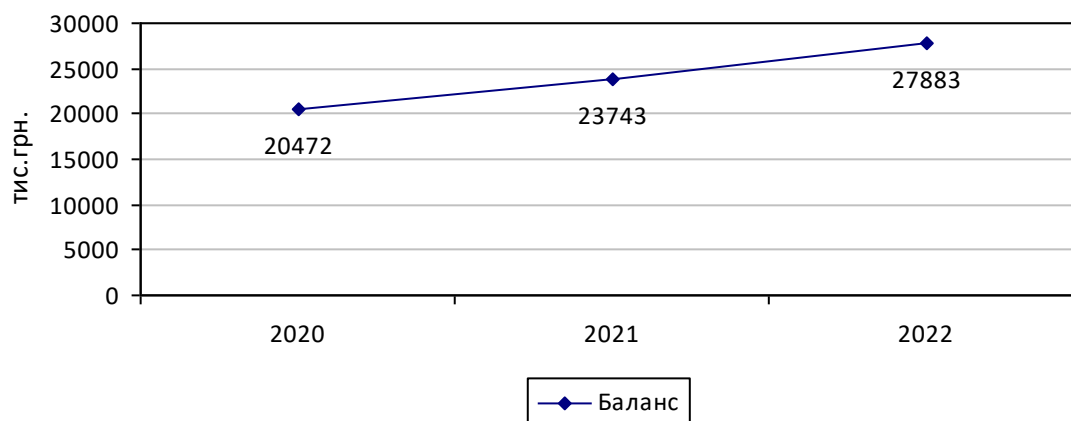

Рис. 2.3 – Динаміка балансу Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роки (грн).

Аналізуючи баланс Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за досліджуваний період можна стверджувати, що спостерігається стійка тенденція до зростання. У 2020р. баланс складав 20,47 млн грн, а вже у 2022р. 2,788 млн.

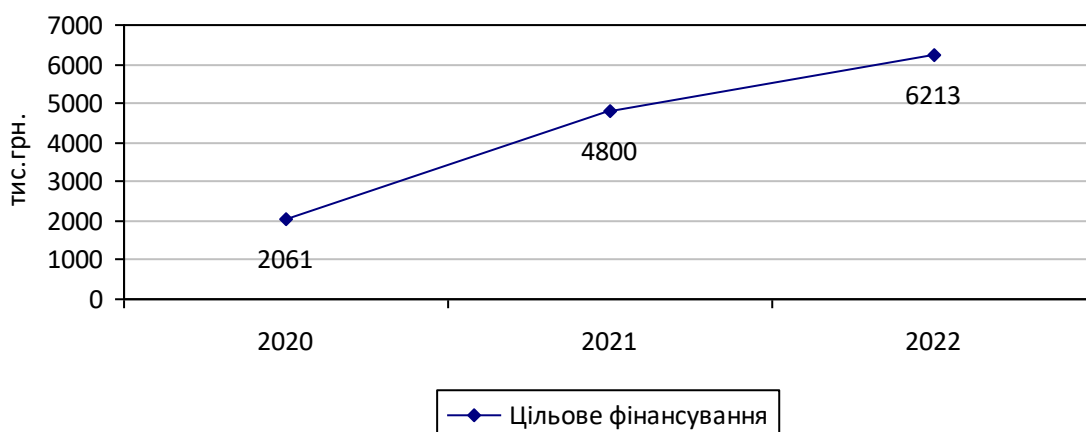

Рис. 2.4 – Динаміка цільового фінансування Тростянецької сільської ради за 2020-2022 р (грн).

Цільове фінансування Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роки зростає стабільно. Можна стверджувати, що відбувся значний приріст цього показника, а саме зростання його у 3 рази з 2,061 млн. До 6,213 млн грн у 2022 році.

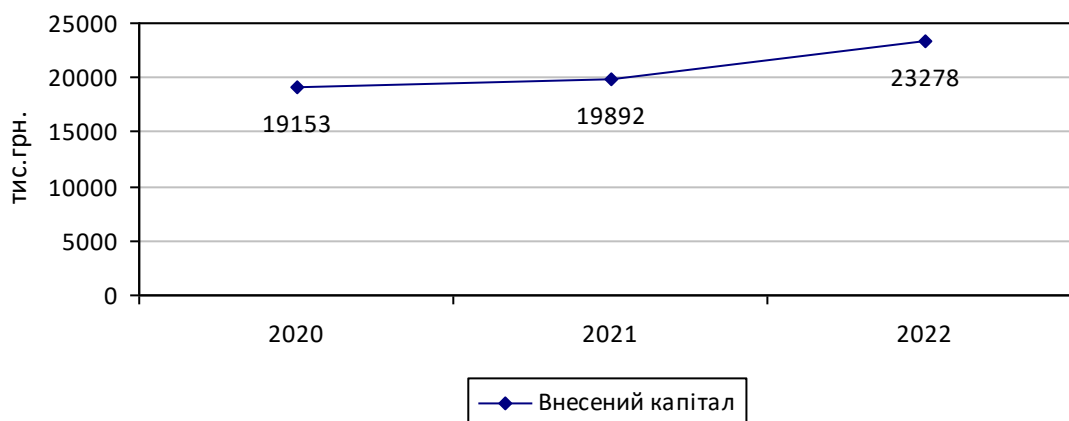

Рис. 2.5 – Динаміка внесеного капіталу Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роки (грн).

Внесений капітал Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роки, як ми можемо зробити висновок з рис. 2.5 має динаміку до зростання, що є позитивним для громади.

Результати аналізу звіту про фінансові результати Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 роки, наведену у табл.2.3.

Табл. 2.3 – Результати аналізу звіту про фінансові результати Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 роки грн

Показники	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Бюджетні асигнування	13478093	17224014	17211447	3745921	-12567
Трансфери	8486037	11363596	4437439	2877559	-6926157
Інші доходи від необмінних операцій	4992056	5860418	204775	868362	-5655643
Усього доходів	13486517	28633983	21855371	15147466	-6778612
Витрати				0	0
Витрати на виконання бюджетних програм	24591260	17195300	17192325	-7395960	-2975
Трансфери	8486037	11363596	4437429	2877559	-6926167
Інші витрати за необмінними операцій	8049	92667	2047775	84618	1955108
Профіцит (дефіцит)	-11066589	-18990	17465	11047599	36455

Результат аналізу звіту про фінансові результати Тростянецької сільської ради за 2020- 2022 роки свідчить, про зниження практично усіх показників у 2022 р. порівняно з 2021 роком. Так, бюджетні асигнування зменшилися на 12 тис. грн. Трансфери в дохідній частині значно знизилися у 2022 р. у порівнянні з 2021 р., а саме на 6,926 млн грн. Також у 2022 р. відбулося зниження статті інших доходів від необмінних операцій на 5,655 млн грн. і загалом доходи у звітному році знизилися на суму 6,778 млн грн.

Графічне представлення результатів аналізу звіту про фінансові результати Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роки наведені на рисунках 2.6-2.9. Варто відзначити, що витрати на виконання бюджетних програм досліджуваної громади за періоди з 2020-2022 роках. знизилися з 25 млн у 2020 р. до 17 млн у 2022 р.

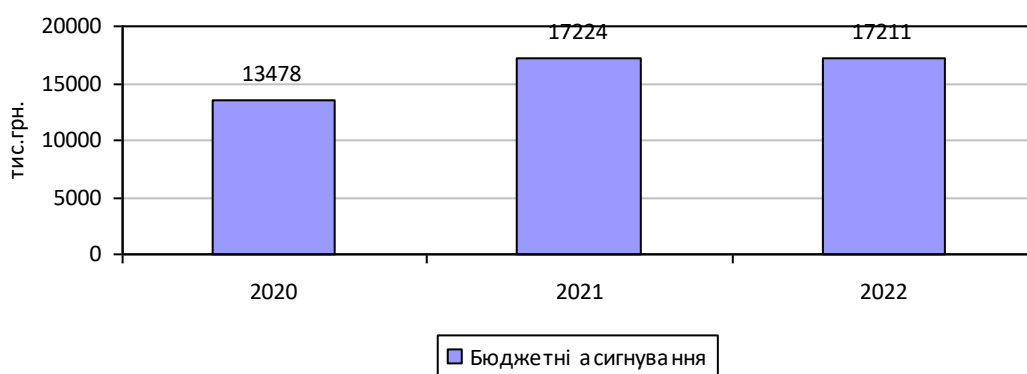

Рис. 2.6 – Бюджетні асигнування Тростянецької сільської ради за 2020 – 2022 роках (тис. грн)

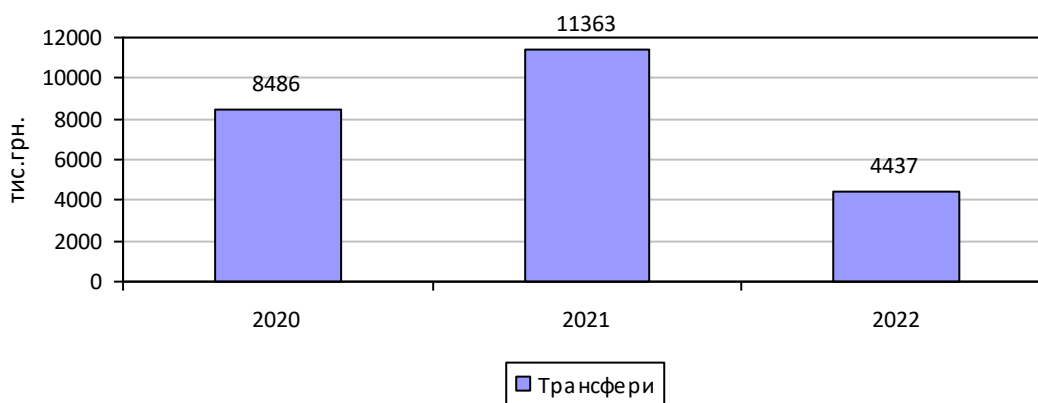

Рис. 2.7 – Трансфери Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роках (тис. грн)

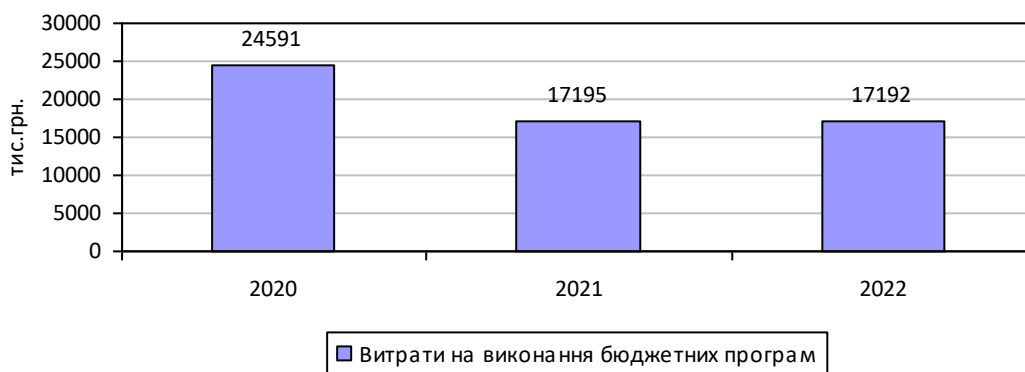

Рис. 2.8 – Витрати на виконання бюджетних програм Тростянецької сільської ради за 2020-2022 роках (тис. грн)

Це є негативною тенденцією в діяльності Тростянецької сільської ради та свідчить про необхідність пошуку нових джерел фінансування діяльності громади.

Також варто відзначити профіцит Тростянецької сільської ради у 2022 р 17465 грн. Найбільший дефіцит бюджету громади був 2020 р. майже 11 млн грн.

Таблиця 2.4. – Дослідження виконання дохідної частини загального фонду бюджету Тростянецької територіальної громади за 2021-2022 роки, тис.грн

Назва показників	План на рік, затверджений місцевими радами з урахуванням змін, тис.грн.	Фактичне виконання за 2022р., тис.грн.	Відсоток виконання до плану на рік, затвердж. місц.радами з урахув. змін	Відхилення (+,-) від плану на рік, тис.грн.	Фактичне виконання за 2021 р., тис.грн.	Відхилення 2022р. від 2021р.	
						в сумі, +,-	у %, +,-
ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД							
ДОХОДИ :							
Податкові надходження	44 080,719	45 014,270	102,3	933,551	46 424,788	-1 410,518	-3,0
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	25 758,714	26 449,322	102,7	690,608	26 842,154	-392,832	-1,5
Податок та збір на доходи фізичних осіб	25 758,514	26 449,122	102,7	690,608	26 841,644	-392,522	-1,5
Податок на прибуток підприємств	0,200	0,200	100,0	0,000	0,510	-0,310	-60,8
Рентна плата та плата за використання інших	103,602	103,732	410,7	0,130	86,388	17,344	20,1

природних ресурсів							
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	99,758	99,773	443,4	0,015	82,230	17,543	21,3
Рентна плата за користування надрами	3,844	3,959	143,4	0,115	4,158	-0,199	-4,8
Внутрішні податки на товари та послуги	5 061,000	5 381,822	106,3	320,822	5 059,879	321,943	6,4
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	966,000	1 031,538	106,8	65,538	847,910	183,628	21,7
Місцеві податки	13 157,403	13 079,394	99,4	-78,009	14 436,367	-1 356,973	-9,4
Податок на майно	7 508,177	7 342,580	97,8	0,000	8 149,483	-806,903	-9,9
Збір за місця для паркування транспортних засобів	2,730	2,730	100,0	0,000	25,286	-22,556	-89,2
Єдиний податок	5 646,496	5 734,084	101,6	87,588	6 261,598	-527,514	-8,4
Неподаткові надходження	975,238	847,453	89,1	-127,785	1 190,182	-342,729	-28,8
Доходи від власності та ПД	2,890	3,570	123,5	0,680	10,850	-7,280	-67,1
Інші надходження	2,890	3,570	123,5	0,680	10,850	-7,280	-67,1
Адміністративні збори та платежі, доходи від НГД	919,950	791,465	86,0	-128,485	1 061,462	-269,997	-25,4
Плата за надання АП	895,700	765,308	85,4	-130,392	1 032,989	-267,681	-25,9
Державне мито	24,250	26,157	107,9	1,907	28,473	-2,316	-8,1
Інші неподаткові надходження	52,398	52,418	100,0	0,020	117,870	-65,452	-55,5
Інші надходження	52,398	52,418	100,0	0,020	117,870	-65,452	-55,5
<i>Всього доходів загального фонду без урахування міжбюджетних трансфертів</i>	<i>45 055,957</i>	<i>45 861,723</i>	<i>102,0</i>	<i>805,766</i>	<i>47 614,970</i>	<i>-1 753,247</i>	<i>-3,7</i>
Офіційні трансферти	19 666,221	19 634,686	108,0	-31,535	23 496,883	-3 862,197	-16,4
Від органів державного управління	19 666,221	19 634,686	108,0	-31,535	23 496,883	-3 862,197	-16,4
Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам	15 479,800	15 479,800	100,0	0,000	18 694,934	-3 215,134	-17,2
Дотації з місцевих бюджетів іншим місцевим бюджетам	542,939	542,939	100,0	0,000	2 483,263	-1 940,324	-78,1
Субвенції з місцевих бюджетів іншим МБ	3 643,482	3 611,947	166,8	-31,535	2 318,686	1 293,261	55,8
<i>Разом доходів загального фонду</i>	<i>64 722,178</i>	<i>65 496,409</i>	<i>103,7</i>	<i>774,231</i>	<i>71 111,853</i>	<i>-5 615,444</i>	<i>-7,9</i>

Досліджуючи виконання дохідної частини загального фонду бюджету Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2021-2022 роки можна зробити висновок, що відбулося зниження більшості показників у дохідній частині бюджету у 2022 р. порівняно з 2021 р. Наприклад, податкові надходження в 2022 р. зменшилися на 3 % порівно з 2021 р., а саме на суму 1410,5 тис. грн. Також значне зменшення відбулося по статті податок на прибуток підприємств, на 60,8 %. Відчутно знизилася сума місцевих податків на 1356,973 тис. грн або 9,4 % у 2022 р. порівняно з 2021 р. також зменшилися і офіційні трансфери на суму 3862,197 тис. грн або 16,4 відсотки.

Відбулося зниження суми субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на - 3215,134 тис.грн або на 17,2 % (рис. 2.10). Така негативна динаміка звичайно пов'язана з стагнації економіки та зменшенням активності підприємницької діяльності у зв'язку з карантинними обмеженнями та коронавірусної ситуації, а також самої найстрашнішої ситуації повномасштабного вторгнення РФ російської федерації на територію України.

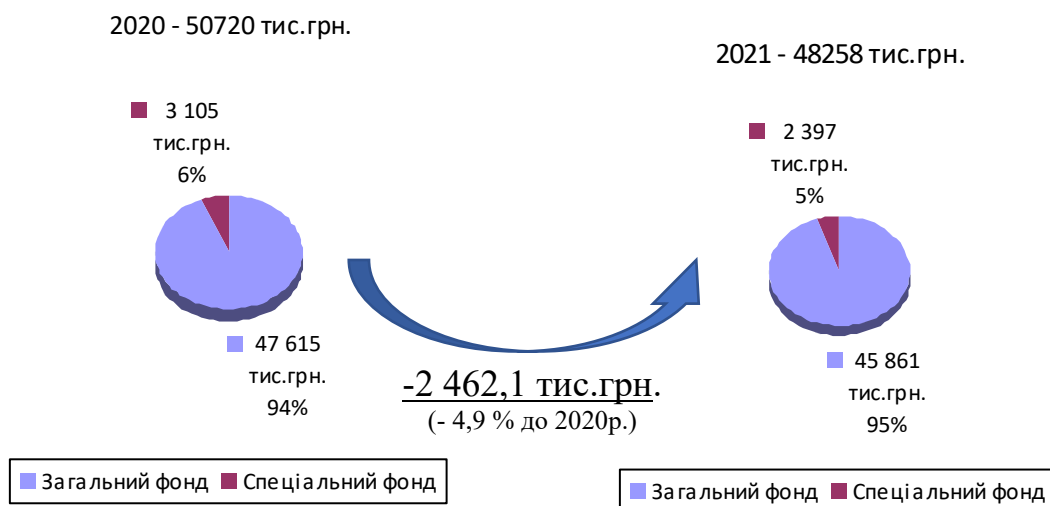

Рис. 2.10. – Порівняльний аналіз надходжень без врахування офіційних трансфертів Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 роки (тис. грн)

Структура доходів бюджету громади загального фонду Тростянецької сільської ради за 2022 роки (грн) представлена на рис. 2.11.

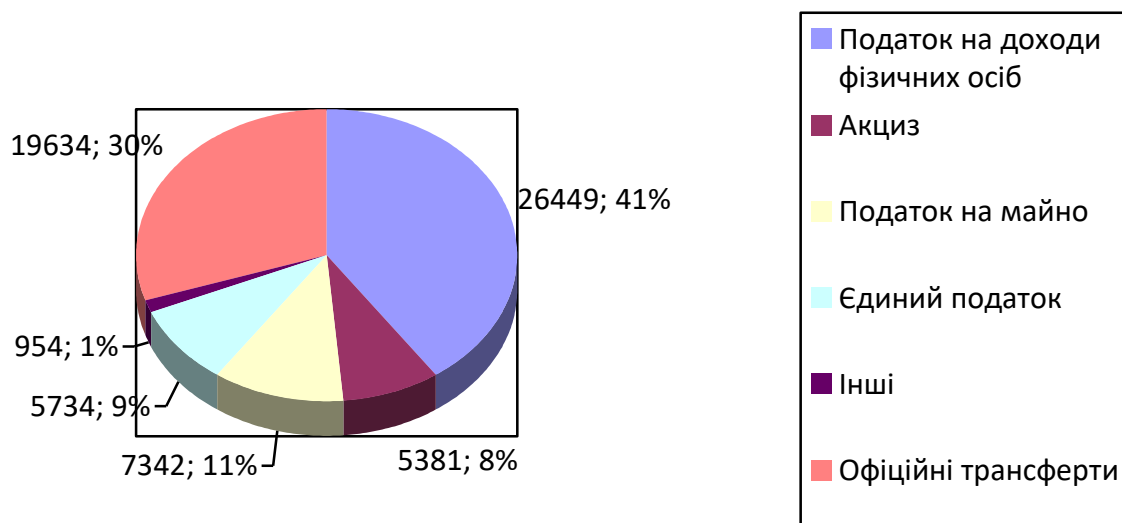

Рис. 2.11 – Структура доходів бюджету громади загального фонду Тростянецької сільської ради за 2022 рік (тис. грн)

Структура доходів бюджету громади демонструє, що найбільша частка припадає на податок на доходи фізичних осіб 40 % і 30 % складають офіційні трансферти.

Дослідження виконання видаткової частини загального фонду бюджету Тростянецької територіальної громади за 2020-2022 рік, тис. грн наведено у табл. 2.5.

Табл. 2.5. – Дослідження виконання видаткової частини загального фонду бюджету Тростянецької територіальної громади за 2021-2022 рік, тис.грн

	План на рік, затверджений місцевими радами з урахуванням змін, тис.грн.	Фактичне виконання за 2022р., тис.грн.	Відсоток виконання до плану на рік, затвердж. місц.радами з урахув. змін	Відхилення (+,-) від плану на рік, тис.грн.	Фактичне виконання за 2021 р., тис.грн.	Відхилення 2022р. від 2021р.	
						в сумі, +/-	у %, +/-
ВИДАТКИ							
Апарат управління	10 643,198	10 390,738	108,3	-252,460	7 628,740	2 761,9	36,2
Освіта	32 631,969	30 811,990	92,3	-1 819,979	30 235,38	576,602	1,9

Соціальний захист та соціальне забезпечення	335,000	333,667	111,2	-1,333	384,014	-50,347	-13,1
Культура і мистецтво	1 527,702	1 496,815	101,3	-30,887	1 104,244	392,571	35,6
Фізична культура і спорт	1 037,728	1 029,556	102,1	-8,172	958,470	71,086	7,4
Житлово-комунальне господарство	8 222,022	7 697,584	98,2	-524,438	7 238,007	459,577	6,3
Сільське, лісове, рибне господарство та мисливство	213,600	212,465	106,2	-1,135	323,696	-111,23	-34,4
Транспорт та транспортна інфраструктура, дорожнє господарство	1 778,716	1 778,452	95,2	-0,264	1 547,206	231,246	14,9
Інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю	2,609	2,608	14,5	-0,001	16,925	-14,317	-84,6
Резервний фонд	170,150	0,000	0,0	-170,150	0,000	0,000	0,0
Субвенції з місцевого бюджету іншим місцевим бюджетам на здійснення програм та заходів у галузі охорони здоров'я за рахунок субвенцій з державного бюджету	1 535,600	1 535,600	100,0	0,000	5710,000	-4 174,4	-73,1
Субвенції з місцевого бюджету іншим місцевим бюджетам на здійснення програм та заходів за рахунок коштів місцевих бюджетів	1 820,610	1 759,009	97,4	-61,601	1534,344	224,665	14,6
ВСЬОГО видатки загального фонду бюджету	61 102,181	58 231,761	96,69 1	-2 870,420	56 721,03	1 510,7	2,7

Аналізуючи виконання видаткової частини загального фонду бюджету Тростянецької територіальної громади за 2022- 2021 роки можна побачити, що

відхилення від плану на рік відбулося негативне, тобто видатки були меншими ніж заплановано. Проте порівнюючи 2022 р. з 2021 р. по видаткам спостерігається динаміка до їх зростання. Найбільше зросли такі статті видатків, як видатки на утримання апарату на суму 2761,9 тис. грн, тобто 36,2 %. Збільшилися видатки на культуру та мистецтво на 35,6 %, або 392,571 тис.грн. Проте зменшилися видатки на сільське, лісове, рибне господарство та мисливство на 34,4 відсотки.

Структура дохідної частини бюджету громади спеціального фонду Тростянецької сільської ради за 2022 рік (грн) (рис.2.12) демонструє, що 33 % складають офіційні трансфери (1204,9 тис. грн), власні надходження бюджетних установ становлять 31 % в структурі дохідної частини. Також 19% надходжень складають цільові фонди і 16 % - кошти від продажу землі.

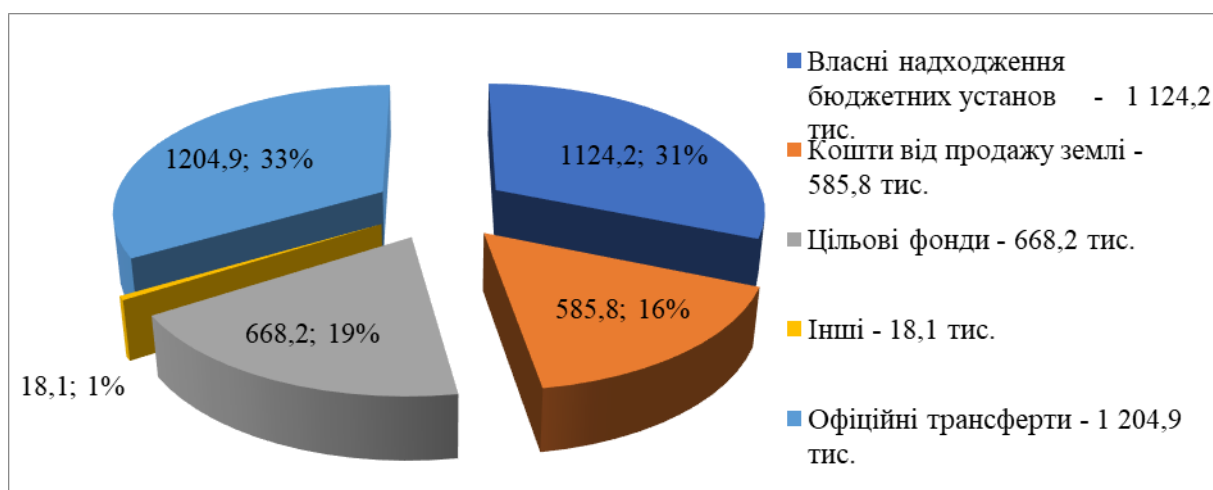

Рис. 2.12 – Структура дохідної частини бюджету громади спеціального фонду Тростянецької сільської ради за 2022 р (тис. грн)

Аналізуючи дохідну та видаткову частину бюджету Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 р. можна стверджувати, що відбулося зниження доходів, а витратна частина змінилася нерівномірно. Така ситуація пов'язана з пандемією, та повномасштабним вторгненням як наслідок нестабільним економічним середовищем в країні, та зокрема і в територіальній громаді. Витрати на апарат управління, витрати на культуру та мистецтво, на житлово-комунальне господарство, на освіту, на

транспорт та інфраструктуру зростають, а от доходи зменшується, у зв'язку з зниженням підприємницької діяльності на фоні несприятливих ситуації з коронавірусом та карантинними обмеженнями, і воєнними діями на території України.

Дослідження фінансової звітності Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за 2020-2022 роки демонструє зростання динаміки балансу, внесеного капіталу, динаміки цільового фінансування, відбулося зростання основних засобів та незавершених капітальних інвестицій і поява профіциту бюджету 2022 році, порівняно із значним дефіцитом у 2020 році, що є позитивним у діяльності громади.

2.3. Оцінка перспектив соціально-економічного розвитку територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області за результатами проведення SWOT-аналізу

SWOT аналіз (з англійської: strength – сила, міць; weakness – слабкість, недостатність; opportunity – можливість, змога; threat – загроза, небезпека) представляє собою дослідження взаємозв'язків між внутрішніми – ендогенними (сильні сторони, слабкі сторони) і зовнішніми – екзогенними (можливості, загрози) факторами, що мають стратегічне значення для соціально-економічного розвитку громади. До сильних сторін і слабких сторін відносяться внутрішні чинники та ресурси, що перебувають у власності громади з метою розпорядження та використання або які громада може контролювати. До можливостей і загроз відносяться фактори та тенденції, що можуть впливати на розвиток громади, але не перебувають під її прямим контролем, та можуть відображати потенційні майбутні зміни, викликані такими факторами.

Оцінка стану перспектив соціально-економічного розвитку територіальної громади Тростянецької сільської ради Стрийського району за

допомогою SWOT аналізу, що сформовані на основі дослідження ключових рис, факторів, пріоритетів, тенденцій, проблем, що були виявлені під час дослідження на рівні населених пунктів громади у різних секторах, зокрема: адміністративно–територіальному устрої, демографії, економіці та ринку праці, навколишньому середовищі, житлі та благоустрою, соціальній інфраструктурі, інженерній інфраструктурі, транспорті, культурі та туризму, культурній спадщини, природних ресурсів тощо.

На основі проведеного аналізу основних тенденцій та проблем соціально-економічного розвитку громади, оцінки природно-ресурсного, виробничого, інноваційного, фінансового і людського потенціалу визначено сильні і слабкі сторони (внутрішні чинники) та можливості і загрози (можливі зовнішні впливи).

Таблиця факторів SWOT була напрацьована на засіданні Робочої групи 15 березня 2023 року.

Результати SWOT-аналізу сфери туризму, економіки та соціальної сфери Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області наведено у таблицях 2.6-2.8.

Табл. 2.6. – Результати SWOT-аналізу сфери туризму Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області

Сильні сторони:	Слабкі сторони:
<p>-Значний логістичний та транзитний потенціал за рахунок розміщення 34 км від Львова, наявності автомобільної дороги загального користування державного значення М-06 Київ-Чоп (на м. Будапешт через міста Львів, Мукачево і Ужгород та державний кордон з Угорщиною), з яким збігається європейський автошлях Е471, міжнародний транспортний коридор «Середземноморський» (№5), наявності електрифікованої залізничної магістралі Львів-Стрий-Чоп та залізничної станції Миколаїв-Дністровський.</p>	<p>-Негативна демографічна тенденція: скорочення населення на 3,9% за 2020-2021 роки, що значно вище загальнообласного показника (1,35%), наявне різке зменшення сільського населення.</p> <p>- Безробіття та низький відсоток зайнятості населення (28,5% від населення працездатного віку), велика частина працює за межами громади, займається особистим селянським господарством, не працює або працює неофіційно.</p>

-Наявність значних водних ресурсів для розвитку рибного господарства та рекреації, зокрема р. Дністер та її притоки: річками Зубра, Іловець, Колодниця, 34 озерами (штучне карстове озеро Задорожнє) та 8 технічними водоймами та підземні води.

-Наявність унікальної історико-культурної спадщини: 25 пам'яток історії (зокрема, Комплекс фортифікаційних та інженерних споруд «Фортеця», група печерних сховищ «Горжові печери», «Середні печери»); 19 пам'яток архітектури; 9 пам'яток археології - поселення, що сягають від часів мезоліту (VII-VI тис. до н. е.) до Давньоруського часу (X-XIII ст.); 25 пам'яток монументального мистецтва.

-Корисні копалини: запаси літотамнієвих вапняків (понад 6 тис. м³) і кварцових та глауконітових пісків (27665 тис. м³), пісковиків (95 тис. м³), а також мергелевих глин (що є основою для виробництва будівельних матеріалів), гравійних відкладів і покладів торфу у заплавах річок.

-Розвинута галузь будівництва: виробництво будівельних матеріалів (цементу: ПрАТ «Миколаївцемент» поряд із залізничною магістраллю Львів-Чоп, потужністю 900 тис. т, піску, гравію, глин і каоліну: кар'єр ПАФ «ДНІСТЕР», ТЗОВ «Агробудсервіс»), будівельні роботи (27 юридичних осіб та 11 ФОП).

-Наявні передумови розвитку різних галузей. В економіці громади, розвиваються й інші види економічної діяльності: будівництво, виробництво текстильних виробів, сільське господарство, рибництво, транспорт, торгівля.

-Низька продуктивність ведення сільського господарства (хоча 65% площі громади є с/г угіддями), часто відсутній у аграріїв громади досвід роботи в нових ринкових умовах.

- Застаріла або відсутня містобудівна та землепорядна документація населених пунктів громади.

- Неоптимальна освітня мережа.

-Недостатність промооцінювання розвитку регіону.

-Складна доступність до туристичних об'єктів.

- Неєфективна система поводження з ТПВ в громаді. Зокрема, лише у 35,3% домогосподарств є укладені договори на вивіз ТПВ, наявні стихійні сміттєзвалища, недостатньо розвинені сортувальні практики в громаді, 8 з 17 населених пунктів потребують забезпечення вивозом ТПВ.

<p>-Наявність відносно розгалуженої мережі соціальної інфраструктури колишнього районного центру, відстань 3 км: профтех освіта (ДПТНЗ «Миколаївський професійний ліцей»), соціальний захист (відділ с/з, центр надання с/п, СуСД), пожежно-рятувальний підрозділ (19 ДПРЧ 6 ДПРЗ ГУ ДСНС України у Львівській області), фізкультура та спорт (Спортивно-оздоровчий комплекс «Ювілейний» в м.Миколаїв Львівської області (філія Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України з басейном, що сприяє розвитку водних видів спорту), локальні медіа (Комунальна установа «Миколаївська міська радіоредакція», ТОВ «Редакція газети «Громада»)</p>	
<p>Можливості:</p>	<p>Загрози:</p>
<p>-Збільшення державної підтримки малого та середнього бізнесу.</p> <p>-Участь у реалізації програм туристичного розвитку регіону.</p> <p>-Транскордонне співробітництво з Європейським союзом в статусі кандидата в ЄС, реалізація «твердих» проектів завдяки структурним фондам ЄС доступним як країні-кандидату.</p> <p>-Збільшення економічного потенціалу через релокований бізнес і ВПО.</p> <p>-Зростання популярності екологічного, сільського, зеленого, культурного, світоглядного туризму серед населення України та Європи.</p> <p>-Завершення реформи децентралізації: наявні префектури, ліквідація райрад, дієві громади та старостинські округи, конституційні зміни.</p>	<p>-Продовження війни російської федерації проти України, суспільно-політична, економічна нестабільність у державі.</p> <p>-Погіршення демографічної ситуації у регіоні та громаді, суттєве скорочення населення працездатного віку та дітей (через смертність, вимушену міграцію в зв'язку з війною, трудову міграцію).</p> <p>-Відтік активних та кваліфікованих кадрів за кордон.</p> <p>-Подальша «тінізація» економіки, посилення регуляторного та фіскального тиску на бізнес, відсутність інвестицій.</p> <p>-Згорання деяких державних програм та кредитних проєктів, унеможливлення використання запланованих коштів у запланованих розмірах.</p>

<p>-Збільшення державної підтримки розвитку громад: продовження діяльності ДФРР, політика, спрямована на підвищення рівня життя населення (діджиталізація, енергозбереження, соціальний захист, розвиток інфраструктури тощо).</p>	<p>-Зростання рівня забруднення водних об'єктів внаслідок відсутності системи каналізування в сільських населених пунктах та недостатнього очищення стічних вод</p> <p>-Загроза зміни пріоритетів керівництва громади щодо стратегічного розвитку громади.</p>
--	--

Табл. 2.7. – Результати SWOT-аналізу сфери економіки
Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області

Сильні сторони:	Слабкі сторони:
<p>-Вигідне географічне розташування; -Наявність природних ресурсів в регіоні для розвитку місцевої промисловості та експортно-орієнтованої промисловості; -Наявність досить розвинутої виробничої, соціальної та дорожньої інфраструктури; -Велика площа сільськогосподарських угідь; -Наявність дорожньої карти розвитку середнього та малого бізнесу; -Наявність громадських та молодіжних організацій; -Наявність об'єктів нерухомості, комерційного призначення в належному стані для ведення бізнесу; -Наявність диверсифікованих надходжень до бюджету.</p>	<p>-Низький рівень розвитку соціальних послуг; -Високий рівень зносу виробничої та соціальної інфраструктури; -Недостатність промоціювання розвитку регіону; -Відсутність нових технологій для сільського та лісового господарства; -Необліковане безробіття пов'язане з відсутністю робочих місць у громаді, низькою оплатою праці; -Несприятливе підприємницьке середовище і нестабільні податки; -Відсутність інвестиційного паспорту громади; -Недостатній облік об'єктів підприємницької діяльності; -Відсутність регуляторного стимулювання ОМС місцевого бізнесу а підприємництва у вигляді кредитування.</p>
Можливості:	Загрози:
<p>-Розвиток місцевої промисловості; -Розвиток малого бізнесу; -Розвиток міжнародного економічного співробітництва; -Розвиток альтернативної енергетики; -Надання (покращення) послуг населенню шляхом оптимізації установ не знижуючи якості послуг.</p>	<p>-Загальна економічна нестабільність; -Нерозвинуте правове поле; -Несприятливе податкове законодавство; -Зменшення інвестицій в економіку ОТГ; -Недостатні фінансові можливості для розвитку громади; -Загроза вичерпання наявних природних ресурсів(кар'єри);</p>

	-Пандемія, карантинні обмеження; -Зміна бюджетного законодавства в розрізі надходжень податків до місцевого бюджету .
--	--

Розглянувши сильні сторони економіки громади, варто відзначити її сприятливе просторове розташування по відношенні до обласного центру, шлях між громадою та м. Львів пролягає по трасі Київ-Чоп та становить 34 км. Час за який можна добратися до обласного центру із центру громади становить 30 хв. на громадському транспорті. До районного центру м. Стрий відстань не перевищує 35 км. Відстань до міжнародних пунктів пропуску через державний кордон України «Рава-Руська» та «Шегині-Медика» від центру громади становить приблизно по 108 км.

Табл. 2.8. – Результати SWOT-аналізу соціальної сфери Тростянецької Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області

Сильні сторони:	Слабкі сторони:
-Вигідне географічне розташування; -Соціально-економічна активність громади; -Можливість розвивати соціальний капітал; -Можливість надавати соціальні послуги населенню.	-Низький рівень розвитку сфери послуг (перукарня, ремонт одягу); -Відсутність соціального підприємства; -Відсутність програм соціальної реабілітації.
Можливості:	Загрози:
-Збільшення робочих місць, зарплати; -Участь у реалізації соціальних програм. -Залучення міжнародних інвестицій	-Відсутність громадського бюджету; -Нерозвинуте правове поле; -Відтік кадрів.

За своєю спеціалізацією громада є промислово-аграрною, тому однією із її переваг є корисні копалини, а саме літотамнієві вапняки, мергелі, кварцеві та глауконітові піски, глина (для виготовлення цегли і цементу) (родовища піску - Тростянецьке, Глухівецьке, торфородовища — с. Тернопілля, родовища каменю – с. Демня , Поляна, родовище вапна- с. Добряни, с. Тростянець).

Вказана сильна сторона підкреслюється достатньою кількістю господарюючих суб'єктів, готових активно розвивати свою підприємницьку діяльність, сплачуючи податки до місцевого бюджету.

Дані тенденції вказують на високий професійний рівень органу місцевого самоврядування, які беруть активну участь у налагодженні ефективних форм співпраці з представниками місцевого бізнесу, а також успішно використовують наявні можливості для залучення додаткових фінансових ресурсів у розвиток громади.

Тростянецька територіальна громада є привабливою для відпочинку та рекреації як жителів Львівської області, так і приїжджих туристів. Територія є цікавою у сферах зеленого туризму та гірськолижного спорту.

Окреслюючи слабкі сторони варто наголосити на відсутності реальних інвесторів котрі готові вкладати кошти у розвиток туристичної інфраструктури. Близькість до обласного центру створює сприятливі умови для розвитку зимового гірськолижного туризму, проте відсутність готельних комплексів та сучасних гірськолижних підйомників нівелює розвиток даної галузі. Ще однією прогалиною є занепад промислового виробництва на території громади, враховуючи наявні корисні копалини на території населених пунктів територіальної громади видобуток корисних копалин та розвиток виробництва є незадовільними, основною проблемою у промисловому виробництві є застарілість процесів виробництва та відсутність новітніх технологій та ліній виготовлення кінцевої продукції.

Як наслідок, у громаді відзначається високий рівень безробіття місцевих мешканців, що є однією із найбільш болючих слабких сторін соціально-економічного розвитку громади.

Іншою слабкою стороною, яка суттєво обмежує можливості використання сильних сторін громади, є незадовільний стан комунальних доріг, що ускладнює транспортні комунікації у межах громади.

Проаналізувавши можливості нівелювання слабких сторін варто зупинитись на промоції територіальної громади задля ширшого ознайомлення бізнес середовища та населення, як громади так і регіону, із інвестиційною

складовою Тростянецької сільської ради. Так, потрібно проводити семінари для потенційних власників агробізнесу, планувати випуск матеріалів туристичного спрямування. Відвести земельні ділянки під комерційне будівництво та створити у громаді розважальні зони відпочинку для населення та туристів.

Можливості розвитку туризму та рекреації підсилюються наявністю багатих водних та гірських ресурсів, що створює необхідні передумови для розробки інвестиційних пропозицій і бізнес-планів, спрямованих на залучення інвестицій у розвиток об'єктів індустрії дозвілля.

Не можна оминати увагою розвиток промисловості на території громади. Відтак доцільним є налагодження співпраці із власниками підприємств задля впровадження інноваційних технологій на виробництві, за рахунок вивільнених коштів через надання громадою використання власних природних ресурсів за зниженою вартістю, що створить у майбутньому нові лінії переробки сировини та виготовлення готової продукції, що у свою чергу призведе до появи нових робочих місць та збільшення надходжень у бюджет територіальної громади.

Таким чином, наявні можливості розвитку Тростянецької територіальної громади підтверджують високий потенціал формування ефективної багатофункціональної економіки в її межах.

Також варто зауважити, що існує низка загроз, які створюють бар'єри на шляху використання потенціалу громади. Ключовими загрозами є вичерпність корисних копалин та потреба у модернізації переважної більшості об'єктів соціальної, комунальної та інженерної інфраструктури, що вимагає значних капіталовкладень.

Значну загрозу становить негативні демографічні тенденції, що відображаються у недостатній завантаженості шкіл. Так, «дефіцит» освітньої субвенції у 2022 році склав 4399,7 тис. грн., котрі громада дофінансувала із власних надходжень, при можливості використання цих коштів на розвиток власної інфраструктури. І це за відсутності на території громади закладів фізичного виховання і спорту, що також створює додаткові загрози з погляду перспективи її розвитку та вирішення наявних демографічних проблем.

Ще одна група загроз формується під впливом незадовільного стану комунальних доріг, котрі стримують об'єктів та закладів туристично-рекреаційної сфери, що в купі з відсутністю іноземних інвесторів та невирішеністю проблеми утилізації твердих побутових відходів суттєво погіршує інвестиційний клімат на території всієї територіальної громади.

Також, негативною ситуацією є залежність від карантинних умов. Така не прогнозована ситуація, з пандемією коронавірусу та можливими локдаунами, негативно впливає на усі сфери громади. Пандемічні обмеження, накладають свій відбиток на усі досліджувані нами сфери. Наприклад, в сфері туризму є обмеження на відвідування людьми музеїв, туристичних об'єктів кафе, ресторанів, розважальних закладів, що зменшує прибутки підприємств та організацій. Економічна ситуація погіршується через наявність значної кількості безробітних, зниження купівельної спроможності та зменшенню прибутковості бізнесу. І найголовнішим є неспрогнозованість та ризикованість діяльності у майбутньому, через пандемічні обмеження, що негативно впливає на досягнення поставлених цілей громад.

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, що мають стратегічне значення для Тростянецької громади. Визначені взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для формулювання сценаріїв, стратегічних та оперативних цілей розвитку територіальної громади.

Порівняльні переваги. За допомогою матриці зв'язків між внутрішніми чинниками, а саме сильними сторонами та зовнішніми впливами – можливостями, визначаються найбільш перспективні сторони, які краще за інших сприймають вплив зовнішніх факторів і дають сильніший поштовх соціально-економічному розвитку (рис. 2.3.1.).

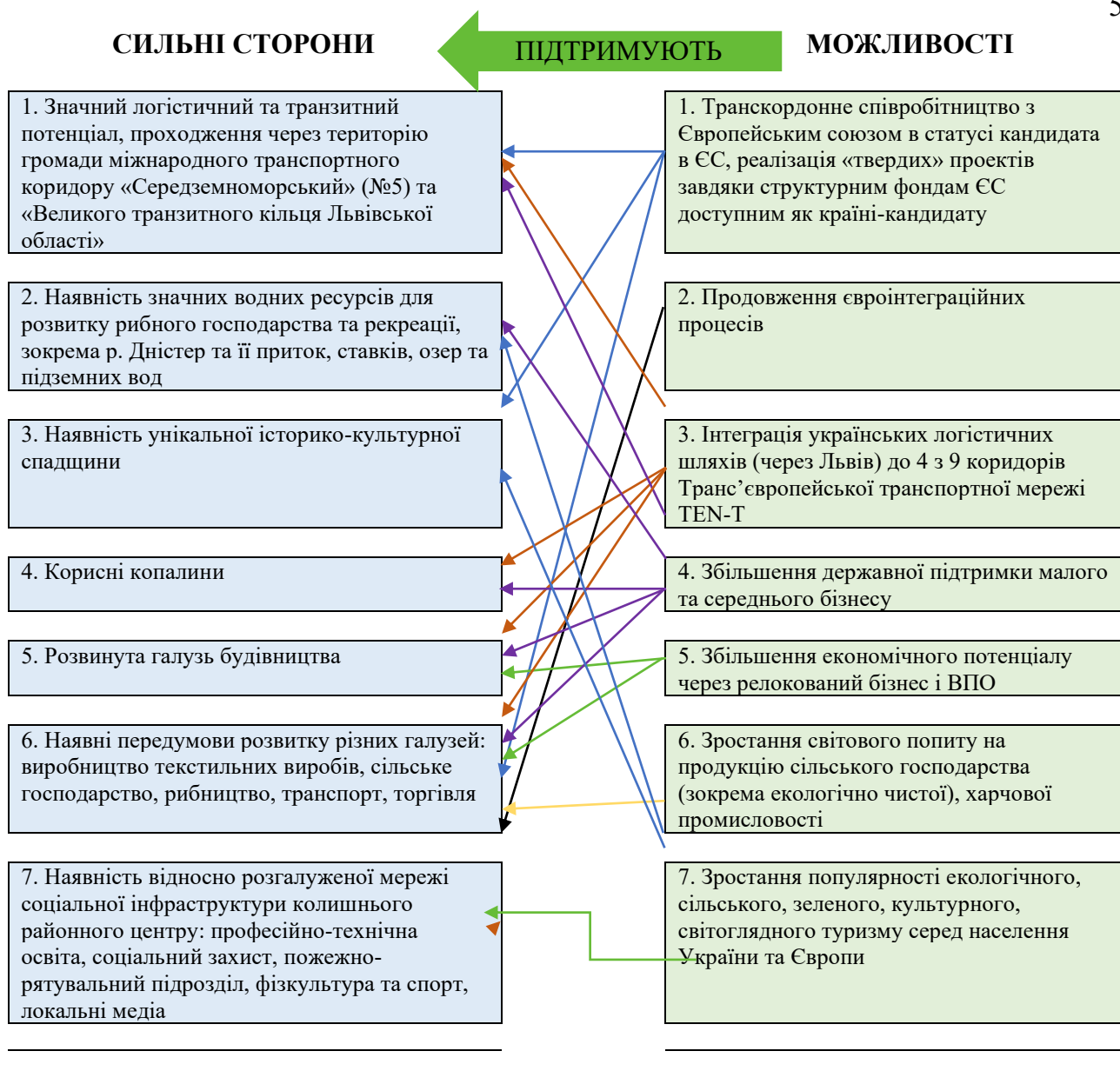

Рис. 2.13 – – Порівняльні переваги за результатами SWOT-аналізу

Використання потенціалу транскордонного співробітництва, державна та місцева політика, спрямована на підвищення рівня життя населення зумовить розвиток інфраструктури громади. Розміщення громади на території Львівської області, яка потрапляє під дію багатьох програм міжнародної технічної допомоги, дозволить брати участь в набагато більшій кількості конкурсів в порівнянні з громадами центральної України.

Отже, для використання зовнішніх можливостей розвитку громади необхідно провести фахову підготовку персоналу в підрозділи супроводу інвесторів, підтримки бізнесу і проектний відділ, та забезпечити розвиток даних

інституцій, що сприятиме розвитку малого та середнього підприємництва, залученню більшого обсягу міжнародної технічної допомоги.

Як найбільші загрози розвитку Тростянецької громади можна відзначити погіршення інвестиційного клімату в Україні посилене війною, що заблокує прихід інвесторів у громаду, перетік кваліфікованих кадрів до сусідніх громад конкурентів та країн, що надають підтримку біженцям з України, подальша «тінізація» економіки, посилення регуляторного та фіскального тиску на бізнес, згорання або припинення державних реформ та програм, перекладання повноважень від держави на громади без фінансової компенсації, що катастрофічно скоротить бюджет розвитку і відповідно не дозволить реалізувати проекти розвитку інфраструктури і благоустрою.

Продовження війни російської федерації проти України, суспільно-політична, економічна нестабільність у державі, смертність населення, вимушена міграція у зв'язку з війною, трудова міграція, посилені слабким рівнем охорони здоров'я та зростанням забруднення довкілля, в тому числі зумовленим діяльністю промислових підприємств, забрудненням водних об'єктів внаслідок відсутності системи каналізування в сільських населених пунктах та недостатнього очищення стічних вод, можуть посилювати негативну демографічну тенденцію у громаді та збільшити темп скорочення населення (кількість якого вже зменшилась на 3,9% за 2020-2021 роки, що значно вище загальнообласного показника (1,35%), при чому наявне різке зменшення сільського населення).

Відплив за межі громади кваліфікованих кадрів обмежуватиме розвиток існуючих підприємств та залучення іноземних інвесторів, а також матиме негативні наслідки для зростання демографічного навантаження особами старшого віку, чим спричинятиме додаткові витрати місцевого бюджету.

Подальша «тінізація» економіки України, посилення регуляторного та фіскального тиску на бізнес, відсутність інвестицій, скорочення логістичних зв'язків бізнесу, ускладнення експорту продукції та імпорту сировини через війну можуть спричинити суттєве скорочення надходжень до бюджету, а відтак

і посилити такі слабкі сторони громади, як високий рівень залежності бюджету громади від податкових надходжень від ПРАТ «Миколаївцемент», ПАФ «Дністер», ТЗОВ «Агробудсервіс», а також податок на доходи із грошового забезпечення військовослужбовців, неналежна якість дорожнього покриття, недостатньо сформована система соціальної інфраструктури та інженерних мереж. В сукупності ці чинники можуть спричинити формування ареалу депресивності території у разі припинення діяльності ПРАТ «Миколаївцемент», ПАФ «Дністер», ТЗОВ «Агробудсервіс». З огляду на це потрібно посилювати компетенції працівників органу місцевого самоврядування до залучення додаткових джерел фінансування проектів на території громади.

Активна інтеграція внутрішньо переміщених осіб зменшить негативний вплив від міграції місцевого населення за межі громади. Загрозою, що посилить слабкі сторони громади є згортання державних програм та кредитних проектів, унеможливлення використання запланованих коштів у запланованих розмірах, в тому числі для реалізації інвестиційних проектів капітального будівництва дорожньої, житлово-комунальної та соціальної інфраструктури. Крім того, через війну російської федерації проти України, існують значні ризики відсутності газу, підвищення тарифів на енергоносії чи загроза руйнування інфраструктури. Ці фактори можуть негативно впливати на житлово-комунальне господарство громади, привести до зростання заборгованості за комунальні послуги, погіршення стану електромереж та іншої інфраструктури.

РОЗДІЛ 3
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ТРОСТЯНЕЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Оцінка очікуваних сценаріїв щодо підвищення ефективності
соціально-економічного розвитку Тростянецької сільської ради

Сценарне моделювання є важливою методологічною базою стратегічного вибору. Сценарій – деяка послідовність подій, які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Іншими словами, в основі кожного сценарію повинні бути покладені базові сценарні припущення, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу. Зважаючи на те, що основним фактором впливу, який обумовлює траєкторію, темпи, можливості та ризики розвитку громад в Україні на сьогоднішній день, є повномасштабна війна, яку розгорнула росія на території нашої держави, в основі сценаріїв розвитку громад лежить фактор війни. Основними сценаріями розвитку є: **песимістичний та стримано оптимістичний.**

Песимістичний сценарій розвитку

Песимістичний сценарій розвитку територій формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним або може погіршуватися, з огляду на продовження війни (до 2025 року) / її перехід у заморожений стан, що не дозволяє сформувати стимули для розвитку країни, області, громади.

Базові припущення песимістичного сценарію – національний та обласний рівень:

1. Війна з росією триває, здійснюються перманентні бомбардування українських міст, об'єктів інфраструктури, економіки тощо. Ситуація щодо вторгнення з боку білорусі залишається напруженою.

2. Демографічні втрати, спричинені війною, подальше зменшення населення через падіння народжуваності і активні еміграційні процеси, різкі зміни в системі розселення – посилення концентрації населення в містах – у східних регіонах через концентроване відновлення інфраструктури у великих містах, у центральних і західних – через концентрацію ВПО в обласних центрах та містах обласного значення.

3. Виключення частини території України з господарської діяльності через окупацію, мінування територій, забруднення земель (зокрема с/г) через хімічні та вибухові ураження тощо.

4. Втрата економічного потенціалу східних регіонів, їх деіндустріалізація, різкі зміни в системі розміщення господарської діяльності.

5. Зниження економічної спроможності більшості територіальних громад та регіонів України (через вилучення територій з господарської діяльності, релокацію бізнесу та переміщення трудового ресурсу, розірвання логістичних ланцюгів, втрату експортних можливостей тощо) та розширення територій, які потребують державної підтримки.

6. Масові руйнування інфраструктури, невідповідність та вразливість інфраструктури для потреб військового часу (в т.ч. недостатність в окремих регіонах).

7. Втрата транзитного потенціалу більшості регіонів.

8. Необхідність відновлення управління та базової інфраструктури на деокупованих територіях.

9. Велика кількість ВПО, необхідність їх інтеграції в соціальне і економічне життя приймаючих громад.

10. Дестабілізація ринків праці через масове переміщення працівників, релокацію бізнесу, втрата фахівців через мобілізацію, еміграцію тощо.

11. Поява великої кількості ветеранів, які потребують реабілітації та інтеграції в мирне життя.

12. Зниження доходів бюджету на тлі зростання видатків на утримання армії та розвиток військово-промислового комплексу.

13. В умовах воєнного стану спостерігається згортання децентралізації та повернення до централізованого управління.

14. Відсутність реальних механізмів/програм підтримки місцевого економічного розвитку. Поступове скорочення офіційних трансфертів (освітньої субвенції, дотації вирівнювання, тощо).

15. Перекладання повноважень у гуманітарно-соціальной сфері на рівень територіальних громад.

16. Рівень «тіньової зайнятості» залишається високим, а в деяких громадах поглиблюється через економічну депресію та неспроможність суб'єктів бізнесу сплачувати податки.

17. ВВП країни досяг мінімального рівня за останні 30 років. Тенденцій відновлення економічної активності не спостерігається.

18. Гривня підтримується виключно міжнародними вливаннями та кредитами, темп інфляції залишається високим.

19. Інфляція та втрата доходів частини населення призводять до зниження купівельної спроможності населення.

20. Інвестиційні потоки відкладаються в часі до завершення війни.

21. Податковий тиск на підприємців залишається високим. З метою наповнення державного та місцевих бюджетів податковий тиск може навіть посилюватись.

22. Підприємницький клімат в Україні та регіоні суттєво не змінюється/погіршується.

23. Мілітарна та фінансова підтримка партнерів та донорів залишається на низькому рівні.

Базові припущення песимістичного сценарію – місцевий рівень:

1. Територіальні громади далі несуть навантаження, спричинені війною – інтеграція ВПО в громади, їх супровід та підтримка, робота з релокованим бізнесом, робота з партнерами щодо надання гуманітарної допомоги, підтримка територіальної оборони тощо.

2. Зростання демографічних ризиків для громади через втрату дітей, молоді, населення у працездатному віці, що вже у найближчі роки спричинить скорочення споживачів освітніх, медичних, культурних послуг.

3. Громади втрачають мешканців, зокрема вузьких фахівців, що відображається на забезпеченні процесів життєдіяльності громади.

4. Економіка в громаді слабо розвинута, більшість працює в тіні, розвитку малого та середнього бізнесу не приділяється достатньої уваги.

5. Розвиток сільського господарства обмежений змінами в можливостях експорту, туристична сфера не відновилась після падіння в умовах коронакризи, промисловість потерпає від втрати логістичних ланцюгів, потенційних напрямків збуту продукції тощо.

6. Доходи місцевих бюджетів знижуються через зменшення офіційних трансфертів з державного бюджету та зниження економічної активності в громадах.

7. Зростання частки доходів місцевих бюджетів від бюджетної сфери (освіта, охорона здоров'я, управління, оборона). Кількаразове зростання доходів бюджетів від ПДФО від зарплат військових.

8. Значно зростають видатки місцевих бюджетів на заходи у сфері безпеки (зокрема будівництво/ремонт укриттів), забезпечення потреб військових, підтримку ВПО, соціальні виплати ветеранам та родинам загиблих тощо.

9. Інвестиційний клімат у громаді залишаються у замороженому стані до завершення бойових дій.

10. Рівень купівельної спроможності населення постійно знижується.

11. Громади продовжують оптимізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури тощо з огляду на брак бюджетного ресурсу, але це не

супроводжується зростанням якості освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг.

12. Обмеження на використання бюджетних коштів на капітальні видатки залишаються жорсткими, що не дозволяє оновлювати соціальну та інженерну інфраструктуру в громадах.

13. Збільшення кількості недобудованих об'єктів через брак інвестиційного/бюджетного ресурсу.

14. Інституції підтримки бізнесу в громаді не формуються через обмеженість бюджетного ресурсу та/або відсутність фахівців (проектних менеджерів).

15. Заходи з забезпечення енергоефективності згортаються, видатки на екологічні цілі скорочуються, що поряд із відсутністю модернізації інженерної інфраструктури негативно впливає на екологічну ситуацію в громаді.

Результат імплементації песимістичного сценарію для Тростянецької громади:

Прогнозується, що враховуючи темп скорочення за 2020-2021 роки, на кінець 2027 року кількість населення громади поступово скоротиться на 7-9%. Водночас спостерігається його «старіння». Ситуацію погіршують міграційні та мобілізаційні процеси, що призводить до зростання навантаження на працездатне населення. Території продовжать занепадати через відсутність ринку праці та реальних джерел доходів. Є ймовірність появи більшої кількості сіл з істотно малою чисельністю населення та необхідністю впровадження заходів переселення.

Кількість робочих місць залишається на тому ж рівні, рівень доходів громадян не перевищує середньо регіонального значення. Економічна активність у сільських територіях громади обмежується сировинним продуктом із низькою доданою вартістю.

Нерозвинений підприємницький потенціал та низька інвестиційна привабливість громади призвели до збереження монопрофільної структури економіки, залежної від податкових надходжень від ПРАТ «Миколаївцемент»,

ПАФ «Дністер», ТЗОВ «Агробудсервіс»,. Діючі промислові підприємства відчують брак кадрів та не можуть забезпечити ні достатню кількість робочих місць, ані достатньо надходжень в бюджет.

Через брак фінансування з бюджетів вищих рівнів та значний обсяг необхідних видатків Тростянецькій громаді доводиться використовувати фінансовий ресурс здебільшого на видатки споживання. Все менше вдається реалізувати розвиткових проєктів.

Через скорочення державних програм та субвенцій інфраструктура громади і комунальні об'єкти залишаються у критичному стані. Інженерна інфраструктура продовжує зношуватись. Громада розвивається надто повільно, що не задовольняє потреб мешканців. Незважаючи на економічний потенціал, повільно розвивається сфера туризму, рекреації і суміжних із ними галузей гостинності та громадського харчування.

Збільшуються обсяги скидання неочищених зворотних вод у водні об'єкти через недостатність системи централізованого водовідведення та зношеність очисних споруд. Це спричиняє погіршення якості води в р. Дністер. Збільшується кількість стихійних неконтрольованих сміттєзвалищ.

Більшість територій та пам'яток історії, археології, архітектури перебувають у незадовільному стані, у достатній мірі не здійснюється їх охорона та збереження відповідно до діючого законодавства, що призводить до втрати природної цінності об'єктів. Збереження високого антропогенного навантаження на природне середовище опосередковано негативно впливає на здоров'я населення громади та відповідно на погіршення показників демографії.

Культурний розвиток залишається вразливим через невідповідність матеріально-технічної бази установ культури сучасним вимогам, втрачаються традиції Тростянецької громади щодо історичного розвитку каменярства. Має місце недостатній рівень умов для розвитку творчих та інтелектуальних здібностей, проведення дозвілля.

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку

Стримано-оптимістичний сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються більш сприятливі зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу: громада активно використовує власні сильні сторони (конкурентні переваги) та можливості з метою нівелювання ризиків, які виникають з огляду на умови суспільно-економічного розвитку країни. Основним фактором цього сценарію є ймовірність завершення війни не пізніше 2024 року.

Базові припущення стримано-оптимістичного сценарію – національний та обласний рівень:

1. Війна з росією завершується перемогою України або переходить у заморожений формат (без активних бомбардувань українських міст, об'єктів інфраструктури, економіки тощо). Уся / практично уся територія України деокупована. Ситуація щодо вторгнення з боку білорусі дещо вирівнюється.

2. Частина населення, що перебувала за кордоном, повертається в Україну (щонайменше 50%).

3. ВПО повертаються в свої громади або активно інтегруються в соціальний, економічний простір приймаючих громад. Зростання частки населення, яке проживає в великих та середніх містах. Активний розвиток агломерацій.

4. Частина території України залишається виключеною з господарської діяльності на найближчі роки та такою, що непридатна для ведення сільського господарства.

5. Відновлення східних регіонів відбувається досить активно, але концентрується у великих містах. Відновлення спрямоване на соціальну інфраструктуру. Економіка східних регіонів відновлюється дуже повільно. Безпековий фактор є формуючим для розбудови тут великих об'єктів промисловості (які характерні для цих регіонів).

6. Об'єкти промисловості, зокрема військово-промислового комплексу, розміщуються в західних областях. Має місце брак кадрів інженерних спеціальностей у цих регіонах.

Потребує корегування структура підготовки фахівців закладами вищої та професійно - технічної освіти.

7. Поступове відновлення економічної активності в регіонах, яке основним чином сконцентроване у сферах будівництва, виробництва будівельних матеріалів, військово-промислового комплексу, сільського господарства та агропереробки.

8. Розширення територій, які потребують державної підтримки.

9. Запуск державних програм підтримки розвитку територій. Відновлення діяльності і збільшення фінансового ресурсу функціонування ДФРР, УКФ, тощо.

10. Висока активність донорів у запуску програм відновлення українських громад.

11. Значне зростання інвестиційної активності (закордонних інвесторів), яке водночас супроводжується значною територіальною диференціацією та спрямуванням ресурсу в громади деокупованих, близьких до лінії фронту громад.

12. Спрощення для інвесторів процедури підключення (вартості) до інженерних мереж.

13. Поступове відновлення інженерної та дорожньої інфраструктури. Її активна модернізація із врахуванням безпекового фактора.

14. Поступово відновлюється транзитний потенціал південних регіонів, розбудовуються пункти пропуску з країнами ЄС на західному кордоні, відновлюється авіасполучення. Водночас Україна залишається «тупіковою» в контексті транзиту через росію чи білорусь.

15. Поступова стабілізація ринків праці, налагодження взаємодії між роботодавцями, закладами професійно-технічної та вищої освіти, підготовка фахівців затребуваних в регіонах спеціальностей.

16. Створення і реалізація програм для ветеранів, які потребують реабілітації та інтеграції в мирне життя, а також супроводу в започаткуванні, веденні власного бізнесу.

17. Дешеві кредити та підтримка агропромислового сектору з боку держави активізують місцевий бізнес.

18. Доходи державного та місцевих бюджетів будуть залишатись стабільними/ не знижуватись в абсолютних цифрах, але із врахуванням інфляції відбудуватиметься незначне падіння фінансової спроможності.

19. Продовження реалізації процесів децентралізації та прийняття низки затребуваних законів.

20. Унормування відповідальності за реалізацію повноважень у соціальній сфері між державним, регіональним, місцевим рівнями.

21. Рівень «тіньової зайнятості» знижується, що обумовлено зростанням економічної активності та покращенням податкового клімату.

22. ВВП країни поступово зростає. Тенденції відновлення економічної активності є достатньо чіткими.

23. Інфляція стає регульованою, що поряд із розширенням доступності місць праці для населення призводить зростання купівельної спроможності населення.

24. Підприємницький клімат в Україні та регіоні суттєво не змінюється.

25. Мілітарна та фінансова підтримка партнерів та донорів залишається на високому рівні.

26. Активна реалізація низки реформ, що підтримується закордонними донорами.

Базові припущення стримано-оптимістичного сценарію – місцевий рівень:

1. Чисельність населення в громадах стабілізується. Зростає кількість народжених малюків.

2. ВПО отримують підтримку відповідальних структур та не потребують втручання органів місцевого самоврядування. Більшість ВПО інтегровані в життєдіяльність громад.

3. Громади поступово відновлюють власну економічну спроможність. Активізують діяльність існуючі та створюються нові суб'єкти господарювання.

4. Зростання доходів місцевих бюджетів та їх спроможності фінансувати розвиткові видатки.

5. Зростання купівельної спроможності населення активізує місцеві ринки товарів і послуг в громадах.

6. Усі релоковані підприємства відновили свою діяльність, перереєстровані у громаді та сплачують тут податки.

7. Сформовані базові планувальні документи громади: Стратегія, Комплексний план просторового розвитку (в т.ч. генеральні плани населених пунктів), інвестиційний паспорт громади, інвентаризовані комунальні та приватні активи.

8. Активізується інвестиційна діяльність в громадах, оскільки Україна стає однією з найпопулярніших місць для інвестування.

9. Громади створюють інституції підтримки малого та середнього бізнесу (агенції місцевого економічного розвитку, бізнес-інкубатори, інформаційні центри тощо) та програми підтримки, що сприяє активному розвитку підприємництва в громадах.

10. Створюються привабливі інвестиційні пропозиції громад для суб'єктів господарювання, які ведуть діяльність у переробній промисловості, високотехнологічному виробництві, в сфері будівництва, логістики.

11. Активно розвивається туризм в громадах і якість туристичних послуг зростає (оскільки основна орієнтація на іноземного туриста).

12. Громада є активним учасником впровадження Стратегії розвитку області та/чи Плану відновлення, відповідно, реципієнтом державних фондів та програм.

13. Громади здійснюють модернізацію мережі закладів освіти, охорони здоров'я, культури тощо, що супроводжується зростанням якості освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг.

14. Впровадження заходів із забезпечення енергоефективності, відновлення видатків на екологічні цілі, модернізація інженерної інфраструктури відбувається на вимогу часу і з огляду на вимоги європейського законодавства.

15. Україна продовжує шлях інтеграції в ЄС, поступово модифікуючи власне законодавство.

16. Завдяки реалізації значної кількості програм міжнародних донорів зростає інституційна спроможність органів місцевого самоврядування та органів влади в Україні.

Результат імплементації стримано-оптимістичного сценарію для Тростянецької громади:

До 2027 року скорочення чисельності населення громади поступово припиняється, додатковим резервом громади стали мешканці, які повернулися з-за кордону та внутрішньо переміщені особи, які залишилися для постійного проживання. Інтенсивність міграційних процесів зменшується, молодь отримує ширший вибір пропозицій щодо працевлаштування та рідше покидає громаду в пошуках кращої життєвої перспективи.

У громаду поступово заходять інвестори, створюючи нові робочі місця. Конкуренція на ринку праці між виробництвами різного напрямку призводить до конкуренції за кадри, що призводить до поступової стабілізації демографічної динаміки, збільшення зарплат працівників і відповідно відрахувань до місцевого бюджету.

Доступ підприємств до позичкового капіталу зростає через загальну стабілізацію економіки, поступове зниження банківських відсотків, зросту доступу до міжнародного капіталу та появою нових державних інструментів щодо стимулювання (в тому числі кредитування) бізнесу.

На території громади поступово створюються привабливі умови для розміщення малих і середніх, в тому числі високотехнологічних, виробничих підприємств, сфери послуг для бізнесу і мешканців, збільшується самозайнятість населення. Відбувається розвиток стратегічного для громади

виробничо-промислового комплексу – переробної промисловості, зокрема виробництва будівельних матеріалів, виробництва текстильних виробів, виробництва харчових продуктів; галузі будівництва, сільського господарства, рибництва (аквакультури), транспорту і логістики, торгівлі та надання послуг.

Тростянецька сільська рада Стрийського району Львівської області здійснює постійну комунікацію з бізнесом та сприяє його розвитку через реалізацію місцевої цільової програми, активну діяльність Агенції місцевого економічного розвитку.

У старостинських округах територіальної громади зростає частка земель в обробітку, зростає виробництво і переробка сільськогосподарської продукції, створюються агропереробні підприємства, фермерські господарства та сімейні ферми. Формуються місцеві продуктові бренди.

Громада поступово розвиває свій логістичний та транзитний потенціал розміщення в зоні розвитку промисловості Львівської агломерації, ефективно формує інвестиційні майданчики та необхідну бізнесу інфраструктуру, в тому числі із залученням інвестицій та інструментів ЄС.

Зростання доходів бюджету, зокрема, бюджету розвитку, ефективно використання донорських програм та проєктів дозволяє розвивати критичну інфраструктуру, асфальтування доріг та ремонт придорожньої інфраструктури, виникають нові мультифункціональні соціальні об'єкти, модернізується соціальна інфраструктура.

Внаслідок проведеної оптимізації соціальної сфери громади, поступово скорочуються витрати на соціальну сферу, операційно вільні кошти місцевого бюджету спрямовуються на покращення матеріально-технічної бази, впровадження заходів із енергоефективності. Внаслідок оптимізації освітньої мережі та мережі охорони здоров'я поступово підвищується якість освітніх, медичних та адміністративних послуг.

Реалізуються проєкти з будівництва мереж централізованого водопостачання у населених пунктах громади та водовідведення. Як наслідок систематичної та постійної роботи вдається реалізувати до 90 % запланованих у

Стратегії заходів, що до 2027 року приводить до покращення якості освіти, охорони здоров'я, культури, якості життя населення та інших сфер діяльності громади, а також зростання чисельності та диверсифікації суб'єктів господарювання у громаді на рівні, достатньому для забезпечення нормального функціонування адміністративно-територіальної одиниці.

Розпочавши процес стратегічного планування, Тростянецька територіальна громада зайняла тим самим активну позицію у формуванні власного майбутнього, яке повинно реалізуватися саме за стримано-оптимістичним сценарієм розвитку. Такий сценарій дозволить сформулювати стратегічне бачення її розвитку - майбутній бажаний стан громади, до якого вона прагне, реалізуючи заплановану діяльність. Бачення виступає інтегруючим чинником, як на етапі планування, так і на етапі впровадження Стратегії. Досягнення стану, описаного в баченні – це найбільш віддалена мета, до якої прямує громада, досягаючи чергових цілей.

3.2. Визначення оперативних цілей та завдань соціально-економічного розвитку Тростянецької сільської ради

Стратегічні цілі дають відповідь на запитання, що необхідно зробити, щоб досягти бачення розвитку громади. Кожна стратегічна ціль включає операційні цілі, які містять конкретні завдання. До кожної стратегічної цілі визначено операційні цілі. Розроблення і досягнення цілей формує основу для управління громадою та дозволяє пов'язати Стратегію з бюджетним плануванням.

Операційні цілі, в свою чергу, деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада досягатиме цілей свого розвитку.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ЕФЕКТИВНА І КОНКУРЕНТОЗДАТНА МІСЦЕВА ЕКОНОМІКА

Стратегічна ціль 1 спрямована на використання найбільш вагомих переваг Тростянецької громади – її ресурсів та транзитних можливостей задля диверсифікації та розвитку економіки, підвищення привабливості громади як місця для ведення бізнесу для підприємців та потенційних інвесторів. Необхідність постановки такої цілі викликано в першу чергу високим рівнем залежності бюджету від податкових надходжень від діяльності бюджетоутворюючого підприємства. Стратегічно важливим для громади є підтримати та розвинути пріоритетні види господарювання: переробну промисловість, зокрема виробництво будівельних матеріалів, виробництво текстильних виробів, виробництво харчових продуктів; галузі будівництва, сільського господарства, рибництва (аквакультури), транспорту і логістики, торгівлі та надання послуг, що в свою чергу призведе до зростання рівня зайнятості та рівня доходів населення. Громада поступово розвиватиме свій логістичний та транзитний потенціал розміщення в зоні розвитку промисловості Львівської агломерації, шляхом ефективного формування інвестиційних майданчиків та необхідної бізнесу інфраструктури, в тому числі із залученням інвестицій та інструментів ЄС.

Крім того, діяльність громади буде спрямована на підвищення рівня підприємницької активності населення, створення якісного туристичного та креативного продукту та його промоції з метою максимального використання економічного потенціалу наявних природних та культурно-історичних ресурсів. До 2027 року громада спрямує зусилля в напрямку залучення інвестицій та створення для цього всіх умов: пришвидшення процесів актуалізації та розробки містобудівної та землепорядної документації з врахуванням потреб бізнесу під промисловість, логістику та послуги, впорядкування природних ресурсів та об'єктів нерухомого комунального майна для надання в орендне користування.

Відповідно, в рамках першої стратегічної цілі, виділені такі ключові оперативні цілі:

1.1. Зростання інвестиційної привабливості громади,

- 1.2. Розвиток промисловості та сільського господарства,
- 1.3. Підтримка підприємництва,
- 1.4. Розвиток туристичного, готельно - ресторанного та відпочинкового бізнесу.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ЧИСТЕ, КОМФОРТНЕ І БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ

В Україні втілюється широкий спектр реформ, що вимагає перебудови значної кількості неефективних управлінських систем та посилення ролі місцевої влади. Ця ціль забезпечує стабільність довготривалого розвитку та мінімізацію шкоди для навколишнього середовища.

Досягнення стратегічної цілі 2 передбачає низку взаємопов'язаних заходів скерованих на поступове покращення інфраструктури громади та впровадження ефективних систем управління нею. А також вирішення системних проблем громади пов'язаних з поводженням з відходами. У першу чергу, це стосується житлово-комунального господарства (у тому числі водопостачання, водовідведення), благоустрою населених пунктів, дорожньо-транспортної інфраструктури. Ключові складові інфраструктурного комплексу потребують значних інвестицій проте вони є одними з найважливіших елементів, що спроможні вивести громаду на новий рівень розвитку. Потреба значних фінансових ресурсів для модернізації інженерної інфраструктури, ремонту та створення безпечного середовища значної кількості доріг та вулиць, а також розвиток системи централізованого водовідведення в громаді, приєднання сільських населених пунктів до мереж водопостачання, поставили перед громадою ряд важливих завдань на найближчу перспективу. Ефективна реалізація екологічної політики, зокрема раціонального природокористування, відтворення природоресурсного потенціалу та формування природостабілізуючої екологічної мережі, є невід'ємною складовою збалансованого економічного і соціального розвитку, у тому числі системи управління довкіллям та необхідності реалізації в громаді міжнародних природоохоронних ініціатив.

Відповідно, в рамках другої стратегічної цілі виділені такі ключові оперативні цілі:

- 2.1.Покращення екологічного стану в громаді,
- 2.2.Розвиток комунальної інфраструктури,
- 2.3.Ефективне управління відходами,
- 2.4.Безпечна громада,
- 2.5.Енергоефективна громада.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. ЯКІСНЕ ЖИТТЯ

Розвиток освіти, медицини, культури – це інвестиції в своїх громадян та в майбутнє громади. За експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. Власне такі якості повинна формувати у дітей сучасна школа.

На сьогодні в громаді гостро стоїть потреба підвищення ефективності освітньої мережі та модернізації освітніх закладів у відповідності до потреб ринку праці. Міцне здоров'я мешканців є однією з головних цінностей громади. Проте на даному етапі впровадження медичної реформи в Україні, місцеві системи охорони здоров'я працюють неефективно, а комунальні заклади охорони здоров'я потребують значної модернізації. Така ситуація вимагає від громади активного втручання та вирішення ряду системних проблем. Не менш важливою складовою комплексного забезпечення здоров'я мешканців є розвиток спортивної культури та розвиток спортивної інфраструктури.

Мережа культурних закладів громади є достатньо розгалуженою, проте кількість отримувачів культурних послуг, особливо в сільській місцевості, є дуже незначною. Що вимагає не тільки оптимізації мережі культурних закладів, але й якісного перетворення їх у сучасні простори, що відповідатимуть культурним потребам населення. Нові сучасні культурні заходи сприятимуть переосмисленню мешканцями багатой культурної та історичної спадщини, створюють фундамент екологічної культури та європейських демократичних

цінностей. А також сприятимуть приверненню уваги туристів до громади та її популяризації.

3.1.Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя,

3.2.Надання якісної сучасної освіти мешканцям громади,

3.3.Трансформація закладів культури,

3.4.Громада дружня до мешканців - оперативні цілі, досягнення яких забезпечить якісне життя у громаді та розвиток людського потенціалу.

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	
1. Ефективна і конкурентоздатна місцева економіка	1.1. Зростання інвестиційної привабливості громади	1.1.1. Розроблення, актуалізація містобудівної та земельпорядної документації	
		1.1.2. Промоція громади	
	1.2. Розвиток промисловості та сільського господарства	1.2.1. Створення сприятливих умов для діяльності суб'єктів господарювання в галузях будівництва, виробництва будівельної продукції, текстильних виробів, харчових продуктів	
		1.2.2. Сприяння розвитку виробництва та переробки сільськогосподарської продукції та кооперації сільськогосподарських виробників	
		1.2.3. Сприяння розвитку рибництва (аквакультури)	
	1.3. Підтримка підприємництва	1.3.1. Сприяння розвитку логістичного потенціалу	
		1.3.2. Сприяння розвитку альтернативної енергетики	
		1.3.3. Розбудова інфраструктури підтримки бізнесу	
	1.4. Розвиток туристичного, готельно-ресторанного та відпочинкового бізнесу	1.4.1. Створення умов для будівництва торговельних центрів, відпочинкових комплексів, закладів тимчасового розміщування	
		1.4.2. Сприяння розвитку мережі закладів громадського харчування та надання побутових послуг	
		1.4.3. Розвиток оздоровчо-відпочинкової та туристичної сфери	
	2. Чисте, комфортне і безпечне довкілля	2.1. Покращення екологічного стану в громаді	2.1.1. Розвиток системи очистки стічних вод
			2.1.2. Розширення та покращення якості системи водовідведення
2.1.3. Захист прибережних зон та попередження підтоплення території			
2.1.4. Впорядкування території			
2.2. Розвиток комунальної інфраструктури		2.2.1. Розширення та покращення якості системи водопостачання	
		2.2.2. Створення належної та якісної дорожньої мережі	
		2.2.3. Сучасне та зручне транспортне сполучення	
2.3. Ефективне управління		2.3.1. Розвиток екологічної свідомості	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	
	відходами	мешканців громади 2.3.2. Покращення матеріально-технічної бази Миколаївського комунального підприємства «Житлово-комунальне управління»	
	2.4. Безпечна громада	2.4.1. Влаштування інфраструктури безпеки в громаді 2.4.2. Розвиток мережі вуличного освітлення	
	2.5. Енергоефективна громада	2.5.1. Впровадження технологій енергоефективності та застосування альтернативних джерел енергії	
		2.5.2. Популяризація енергоефективності та енергозбереження	
	3. Якісне життя	3.1. Покращення демографічної ситуації та продовження тривалості активного періоду життя	3.1.1. Покращення якості надання первинної медико-санітарної допомоги
			3.1.2. Розвиток вторинної ланки системи охорони здоров'я
3.1.3. Розбудова спортивної та фізкультурно-оздоровчої інфраструктури, промоція фізичної активності і здорового способу життя			
3.2. Надання якісної сучасної освіти мешканцям громади		3.2.1. Розширення мережі дошкільної освіти	
		3.2.2. Збільшення ефективності освітнього процесу	
		3.2.3. Підтримка освітніх позашкільних можливостей для дітей	
3.3. Трансформація закладів культури		3.3.1. Розвиток культурного дозвілля 3.3.2. Розширення інфраструктури для змістовного дозвілля молоді та сімей з дітьми	
3.4. Громада дружня до мешканців		3.4.1. Покращення якості та розширення переліку адміністративних послуг	
		3.4.2. Підтримка вразливих мешканців та розвиток інклюзивного середовища	
		3.4.3. Створення умов для підвищення громадської активності мешканців громади	

ВИСНОВКИ

1.Тростянецька територіальна громада є однією з найбільших та найбільш розвинених громад Стрийського району Львівської області, яка має значний потенціал для соціально-економічного розвитку, зокрема в сферах сільського господарства, промисловості, туризму, освіти та охорони здоров'я.

2.За результатами комплексного аналізу та оцінки стану і перспектив соціально-економічного розвитку громади виявлено, що громада має такі сильні сторони: високий рівень демографічної стабільності, високий рівень доходів населення, розвинену матеріально-технічну базу, різноманітну структуру виробництва, високу фінансову самостійність, наявність природних та культурних ресурсів, активну громадську участь та партнерство. Однак, громада також має такі слабкі сторони: низький рівень інноваційності, низький рівень енергоефективності, низький рівень якості дорожньої інфраструктури, низький рівень розвитку туристичної інфраструктури, низький рівень екологічної безпеки, низький рівень взаємодії між секторами економіки.

3.За результатами SWOT-аналізу визначено, що громада має такі можливості для розвитку: залучення інвестицій, розвиток сільського зеленого туризму та агротуризму, розвиток малого та середнього підприємництва, розвиток освітніх та медичних послуг, розвиток альтернативних джерел енергії, розвиток міжсекторальної взаємодії та громадської участі. Однак, громада також стикається з такими загрозами: зменшення обсягів виробництва, зростання конкуренції, зростання соціальної напруженості, зростання екологічних ризиків, зростання впливу зовнішніх факторів, зниження якості управління розвитком.

Розглянувши сильні сторони економіки громади, варто відзначити її сприятливе просторове розташування по відношенні до обласного центру, шлях між громадою та м. Львів пролягає по трасі Київ-Чоп та становить 34 км. Час за який можна добратися до обласного центру із центру громади становить 30

хв. на громадському транспорті. До районного центру м. Стрий відстань не перевищує 35 км. Відстань до міжнародних пунктів пропуску через державний кордон України «Рава-Руська» та «Шегині-Медика» від центру громади становить приблизно по 108 км.

Тростянецька територіальна громада є привабливою для відпочинку та рекреації як жителів Львівської області, так і приїжджих туристів. Територія є цікавою у сферах зеленого туризму та гірськолижного спорту.

Окреслюючи слабкі сторони варто наголосити на відсутності реальних інвесторів котрі готові вкладати кошти у розвиток туристичної інфраструктури. Близькість до обласного центру створює сприятливі умови для розвитку зимового гірськолижного туризму, проте відсутність готельних комплексів та сучасних гірськолижних підйомників нівелює розвиток даної галузі.

4. За результатами балансової моделі соціально-економічного розвитку громади оцінено, що громада має високий рівень розвитку за такими показниками: демографічна стабільність, дохід на душу населення, виробництво сільськогосподарської продукції, фінансова самостійність, культурна спадщина, громадська участь. Однак, громада має низький рівень розвитку за такими показниками: інноваційна активність, енергоефективність, якість дорожньої інфраструктури, туристична привабливість, екологічна безпека, міжсекторальна взаємодія.

5. За результатами сценарного планування розроблено три сценарії розвитку громади: песимістичний, стримано-оптимістичний. Оптимістичний сценарій передбачає високий рівень розвитку громади за всіма показниками, реалістичний сценарій передбачає середній рівень розвитку громади за більшістю показників, песимістичний сценарій передбачає низький рівень розвитку громади за більшістю показників. Для реалізації оптимістичного сценарію необхідно виконати такі умови: забезпечити стабільне зростання виробництва, залучити інвестиції, розвинути туризм, підвищити інноваційність, енергоефективність та екологічну безпеку, зміцнити міжсекторальну взаємодію та громадську участь. Зважаючи на те, що основним фактором впливу, який

обумовлює траєкторію, темпи, можливості та ризики розвитку громад в Україні на сьогоднішній день, є повномасштабна війна, яку розгорнула росія на території нашої держави, в основі сценаріїв розвитку громад лежить фактор війни.

6. Розроблено стратегічну візію розвитку громади, яка полягає в тому, що Тростянецька об'єднана територіальна громада є сталою, конкурентоспроможною та привабливою для життя та роботи територією, яка забезпечує високий рівень життя населення, ефективне використання ресурсів, розвинену економіку, якісні соціальні послуги, збереження природного та культурного надбання, активну громадську участь та партнерство.

Стратегічна ціль 1 спрямована на використання найбільш вагомих переваг Тростянецької громади – її ресурсів та транзитних можливостей задля диверсифікації та розвитку економіки, підвищення привабливості громади як місця для ведення бізнесу для підприємців та потенційних інвесторів. Необхідність постановки такої цілі викликано в першу чергу високим рівнем залежності бюджету від податкових надходжень від діяльності бюджетоутворюючого підприємства.

Досягнення **стратегічної цілі 2** передбачає низку взаємопов'язаних заходів скерованих на поступове покращення інфраструктури громади та впровадження ефективних систем управління нею. А також вирішення системних проблем громади пов'язаних з поводженням з відходами. У першу чергу, це стосується житлово-комунального господарства (у тому числі водопостачання, водовідведення), благоустрою населених пунктів, дорожньо-транспортної інфраструктури. Ключові складові інфраструктурного комплексу потребують значних інвестицій проте вони є одними з найважливіших елементів, що спроможні вивести громаду на новий рівень розвитку. Потреба значних фінансових ресурсів для модернізації інженерної інфраструктури, ремонту та створення безпечного середовища значної кількості доріг та вулиць, а також розвиток системи централізованого водовідведення в громаді, приєднання сільських населених пунктів до мереж водопостачання, поставили перед громадою ряд важливих завдань на найближчу перспективу.

Стратегічна ціль 3. Розвиток освіти, медицини, культури – це інвестиції в своїх громадян та в майбутнє громади. За експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богатирьов І.О. Управління розвитком підприємства (за матеріалами малих підприємств меблевої промисловості України): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Європейський ун-т фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. – К., 2004. – 22 с. (с. 6-7).
2. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
3. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко
4. Гусятинський М.В., Олешко А.А. Реалізація програмно-цільового підходу в соціально-економічному розвитку об'єднаних територіальних громад: Монографія / Інноваційна модернізація менеджменту в умовах глобальної нестабільності: монографія / за заг. ред. А.Ю. Горбового // М.О.Кужелєв, С.В. Онишко, В.І. Куценко, А.А. Олешко, М.В. Гусятинський, А.А. Халецька та ін., – Ун-т державної фіскальної служби України, Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи. – Ірпінь-Білосток, 2018. – 303 с.
5. Дем'янишин В.Г. Податковий механізм: теоретична концептуалізація та напрями удосконалення / В.Г. Дем'янишин // Модернізація корпоративних фінансів і фінансових ринків: зб. наук. пр. проф.-виклад. складу каф. фінансів суб'єктів господарювання і страхування. – Вип. 1. – Тернопіль: Економічна думка, 2014. – С. 18–27.
6. Гладченко Т. Б. Поняття податкового механізму та його елементи / Т. Б. Гладченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2016. – № 21. – С. 62–64

7. Васильєва Н.В. Податковий механізм забезпечення місцевого економічного розвитку територій в Україні / Н.В.Васильєва // Інвестиції: практика та досвід .– 2018.– № 16.– С.75-78
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
9. Струк Н.П. Податок на майно в доходах місцевих бюджетів / Н.П.Струк // Матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції на тему «Світ економічної науки. Випуск 21» (26.03.2020) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/3372/>
10. Рудик О.А. Соціально-економічний розвиток територіальних громад: Зарубіжний досвід
11. Купрієнко Д. А. Застосування SWOT-аналізу при визначенні загроз нелегальної міграції в Україні. Збірник наукових праць Національної академії прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки. 2014. № 2(62). С. 31-45
12. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]:хартія Ради Європи від15.10.85.
13. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України №333-від01.04.2014
14. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс]: Закон України №157-VIII від 05.02.2015// Відомості Верховної Ради України.—2015.—№13
15. Методика формування спроможних територіальних громад: Постанова №214 від 8 квітня 2015р. [Електронний ресурс]/ Кабінет Міністрів України.
16. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України, 2015. – 256 с
17. Гасюк І. Л., Баюк М.І. наук. стаття «Фактори і передумови успішного соціально- економічного розвитку територіальних громад».

18. Римкіна М. Дефініція категорії «Соціально-економічний розвиток підприємства» / М. Римкіна // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – №1. – С. 440–453.

19. Гречаник Б.В. Особливості програмування місцевого соціально-економічного розвитку. Proceedings of the Science, society, education: topical issues and development prospects. SPC «Sci-conf.com.ua» : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 10–12 травня, 2020 р.).

20. Гречаник Б.В. Основні чинники управління змінами в соціально-економічних системах. Проблеми формування та реалізації регіональної економіки : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 30 травня 2020 р.). Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2020. С. 64–67

21. Львівська область - громади. *портал «Децентралізація»*. Архів оригіналу за 26 травня 2022. Процитовано 30 травня 2022.

22. Баймуратов М. Децентралізація та компетенція місцевого самоврядування в Україні / М. Баймуратов // Віче. – 2015. – №12. – С.14-17

23. Безсмертний Р. Самоврядування. Конституційна модель і проблеми повноцінного функціонування // Віче. – 2005. - №11. – С.45-57

24. Білорусов С.Г. Регіональні ініціативи та навчально-методичне супроводження стратегічного планування розвитку територіальних громад / Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Збалансований розвиток громад – основа формування Державної стратегії сталого регіонального розвитку до 2020». – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2013. – С.57-60

25. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцеве самоврядування: поняття, суть та форми (види) / В. Борденюк // Право України. – 2015. - №1. – С.21-25

26. Борденюк В. Муніципальна реформа: що, як і задля чого? / В. Борденюк // Віче. – 2008. - №7. – С.69-72
20. Бориславська О. Місцеве самоврядування як форма децентралізації та гарантія демократичного та політичного режиму / О. Бориславська // Вісник Львівського університету. – 2011. – Випуск 52. – С.26-27

27. Бородін Є.І. Розвиток системи місцевого самоврядування в Україні / Є.І. Бородін, Т.М. Тарасенко // Аспекти публічного управління. – 2015. - №4. С.55-61

28. Власюк О.С. Шляхом децентралізації: виклики, ризики та пріоритети реформування регіонального розвитку в Україні / О.С. Власюк // Регіональна економіка. – 2015. - №1. – С.5-18

29. Воронов М.П. Децентралізація влади як основа взаємовідносин державних виконавчих органів і органів місцевого самоврядування / М.П. Воронов, В.М. Скрипничук // Державне будівництво та місцеве самоврядування: Зб. наук. праць. Вип. 1 / Редкол.: Ю.П. Битяк (голов. ред.) та ін; Акад. правових наук України. НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування. – Х.: Право, 2001. – С.31-48

30. Всесвітня декларація Місцевого самоврядування // Місьцеве та регіональне самоврядування в Україні. – 1994. - №6-7. – С.67-72

31. Ворона П. Місьцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади: монографія / П. Ворона; Вищий навч. закл. Укоопспілки «Полтав. ун-т економіки і торгівлі». – Полтава: ПУЕТ, 2012. – 342 с. 32. Вюртенбергер Т. Організаційна структура регіонального рівня в Німеччині // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід. Збірник матеріалів та документів / Науковий редактор: М.Пухтинський. – К.: Атіка-Н, 2006. – С.264-269 5

33. Горбатенко В.П. Територіальна громада – основа самоврядування в Україні. Рецензія / В.П. Горбатенко, Г.О. Лебединська // Держава і право. – 2002. – Вип. 34. – С.538-540 28. Горлажек Гжегож. Нова модель Польської регіональної політики після децентралізації держави [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.largis.org.ua/largis1/ukraine/componentu/rpu.htm>

35. Грицяк І.А. Проблеми теорії та практики державного управління та місцевого самоврядування / І.А. Грицяк // Матеріали щорічної науково практичної конференції професорсько-викладацького складу та

слухачів Української академії державного управління (31.05.1996). – К., 1996. – С.58-61

36. Грицяк І.А. Особливості державного регіонального управління: європейський спектр / І.А. Грицяк // Новий етап розвитку місцевого самоврядування: реформування житлово-комунального господарства в Україні. – К.: Логос, 2004. – С.312-315

37. Нижник Н.Р. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація / Н.Р. Нижник // Вісник Української Академії державного управління при Президентіві України. – 2007. – С.5-18

38. Носова В.М. Проблема становлення і розвитку муніципального процесу в Україні / В.М. Носова // Держава і право: збірник наукових праць / Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України. – К., 2010. – Вип. 48: Юридичні і політичні науки. – С.204-211

39. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування / Ю. Панейко. – Л.: Літопис, 2002. – 196 с.

40. Покатаєв П.С. Організаційно-економічні аспекти сучасного стану місцевого самоврядування в Україні / П.С. Покатаєв, Ю.П. Козаченко // Інвестиції: практика і досвід. – 2014. - №11. – С.116-120

41. Реформа для людини. Збірник матеріалів про шляхи реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні. Секретаріат Кабінету Міністрів України. – К., 2005. – 238 с

42. Самоврядування та територіальна організація в Польщі / Я. Гонцяж, Н. Гнидюк, О. Куленкова, В. Гуменюк; За заг. ред. Я. Гонцяжа. – К.: Міленіум – Вид-во УАДУ, 2001. – 184 с

43. Територіальне управління: проблеми, рішення, перспективи: Моногр. / В.В. Корженко, Г.С. Одінцева та ін.; За заг. ред. В.В. Корженка. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2004. – 216 с.

44. Трачук П.А. Децентралізація та проблеми адміністративного самоврядування / П.А. Трачук // Держава і право. Збірник наукових праць. – 2010. - №48. – С.156-162

45. Хорт І. Методологічні проблеми дослідження функцій місцевого самоврядування / І. Хорт // Віче. – 2015. - №12. – С.27

46. Тимофєєв С.П. Перспективні напрями використання закордонного досвіду розбудови місцевого самоврядування в Україні / С.П. Тимофєєв// Інвестиції: практика та досвід. – 2015. - №7. – С.120-123

47. Розенбаум А. Демократія, урядування і децентралізація / Проблеми стосунків між рівнями влади крізь призму українського законодавства // Вісник Програми сприяння парламентам України. – 1998. – 17 грудня. – С.12-15

48. Самоврядування та територіальна організація в Польщі / Я. Гонцяж, Н. Гнидюк, О. Куленкова, В. Гуменюк; За заг. ред. Я. Гонцяжа. – К.: Міленіум – Вид-во УАДУ, 2001. – 184 с.

49. Селіванов А. Децентралізація державного управління має за мету інтереси народу / А. Селіванов // Голос України. – 2014. – 17 черв. - С.6

50. Сербан Ф.І. Федералізація чи децентралізація. Виклики часу / Ф.І. Сербан // Юридична наука. – 2015. - №1. - С. 7-14

51. Статут Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області.

52. Рішення сесій Тростянецької громади «Про сільський бюджет» за періоди 2020-2022.

53. Напрацювання робочої групи щодо написання Стратегії соціально-економічного розвитку Тростянецької сільської ради Стрийського району Львівської області.